

Леся
Гончар
Руслан
Найда

graffiti

графіті

**Балта-
Бруклін-
Балтимор**

CF FOLIO

Історії та малюнки з імміграції

Леся Гончар

**Балта – Бруклін – Балтимор.
Історії та малюнки з
імміграції... (збірник)**

«Фолио»

2011

Гончар Л.

Балта – Бруклін – Балтимор. Історії та малюнки з імміграції...
(збірник) / Л. Гончар — «Фолио», 2011

Ця книжка історій для тих, кого гнітить осідлість і осідланість, хто хоче вирватись у дорогу, кого настирливо гукає «big bad world». Для тих, хто рано чи пізно не всидить у своїй «хрущовці» й подасться шукати щастя у світі. Для тих, у кого мандрівна душа і пригодницька вдача. Вони знайдуть, як вирушити в подорож, не пропустять шанс і не проміняють авіаквиток на тепле місце біля телевізора. Їдьте, шукайте, нікого не слухайте. Воно того варте. Аби знайти себе, а не стати схожими на занудливих тіток у крепдешинових хустках на лавці біля парадняка п'ятиповерхівки. І, намотавши десятки тисяч миль, побачивши десятки тисяч облич, почувши і переживши мільйони історій та пригод, почати звільнятись від совкізму в мізках і душах...

© Гончар Л., 2011

© Фолио, 2011

Содержание

Передмова: до мандрівної душі	5
Леся Гончар	7
Трилер по-американськи, або Історія про інтелектуальну власність	8
Гей-гітоньки!	13
Острів Асатіг	17
Овен	26
Пірати ХХІ віку	30
«Скляний палац»	34
Кінець ознакомительного фрагмента.	37

Леся Гончар, Руслан Найда

Балта-Бруклін-Балтимор

Історії та малюнки з імміграції...

Передмова: до мандрівної душі

Я кишу все – я вірю в кілометри...
Ліна Костенко

Ця книжка історій для тих, кого гнітить осідлість і осідланість, хто хоче вирватись у дорогу, кого настирливо гукає «big bad world». Для тих, хто рано чи пізно не всидить у своїй «хрущовці» й подасться шукати щастя у світи. Для тих, у кого мандрівна душа і пригодницька вдача. Вони знайдуть, як вирушити в подорож, не пропустять шанс і не проміняють авіаквиток на тепле місце біля телевізора.

Такі душі завжди були й будуть, особливо на нашій степовій землі. І вони не слухатимуть переобтяженого розумними аргументами дядечка, який, штрикаючи повітря вказівним пальцем, переконуватиме: не робіть, не їдьте, і не пробуйте – нічого не вийде.

Їдьте, шукайте, нікого не слухайте. Воно того варте. Аби знайти себе, а не стати схожими на занудливих тіток у крепдешинових хустках на лавці біля парадняка п'ятиповерхівки. І, намотавши десятки тисяч миль, побачивши десятки тисяч облич, почувши і переживши мільйони історій та пригод, почати звільнитись від совкізму в мізках і душах...

Або сидіть удома і ховайтесь за мамину спідницю і зарплату татуся, хапайтеся за своїх друзів по вбиванню часу та заяложені стереотипи. Бо ж ті рідкісні люди, хто насправді нам потрібен – хай де б ми були, – залишаються поряд.

Не слухайте тих, хто продає вам свій стиль життя. Слухайте лише себе і робіть по-своєму, їдьте за тридев'ять земель, повертайтеся і знову їдьте. Не йміть віри нікому, хто вам скаже, що так жити не можна. Можна і треба! Найгірше, коли світ манить, а ти його не побачиш, хтось тобі відкриється, а ти його не почувеш, виникне драйв, а ти його заглушиш розумними фразами. Тоді життя втратить смак, або, як кажуть тут, за валами, – favor.

Мандрівна душа не хоче жаліти себе, сидіти на канапі і проклинати владу бандитської країни. Не хоче подаватись у найми й банди. Для тих, хто йде, існує дорога, і тільки в дорозі з'являється шанс, знаходиться вихід, і завжди зустрінуться справжні люди, які хочуть щось змінити. І тільки їх ми пам'ятаємо і тримаємо в серці. Зберегти себе – оце і є твоя справжня батьківщина. Щасливий той, хто не втратив здатність дивитись прямо в очі іншим, без лукавства. *Ми просто йшли, у нас нема зерна неправди за собою...* – геніальні Тарасові слова-дороговказ.

Зараз складні часи, тим краще – по фактах видно хто є хто. Без словоблудства. Чи жив достойно, стане ясно по тому, що після себе залишив, – чи ти агроном, чи будівельник, чи скульптор. Світ не страшний – страшніше себе не реалізувати. Страшніше – потонути в самотруті й зневір'ї, без справжніх людей навколо. І люди не страшні – страшніше їх не знати, не почути і не зрозуміти.

Життя складається з історій. Кожен може бути автором історій навколо святкового столу, але на ранок, поборовши лінь, сісти і їх записати – це вже щось інше. Записати такими, якими вони є, якими прийшли від справжніх людей, різних людей, з моментів пристрасті – коли живеш по-справжньому. Усе складається з історій. І кожен день нам дарує нову – від них не

сховатись і без них не обійтись. За десять років нашого життя між Україною й Америкою історій трохи назбиралось... Деякі з них – у цій книжці.

За всіх людей, яких зустріли на шляху, ми вдячні. Особливо за справжніх, які самі знають, хто вони є і для чого. Для нас усі вони – великі вчителі, а також характери для історій, свого роду трофеї. Дехто з них залишився у нашому житті, дехто розчинився за туманами або у кращих світах. Усі вони – співавтори.

Ще кажуть, людина сама творить свою реальність. От ми і творимо. Це – наше життя.

Леся Гончар З історій припортового міста

Трилер по-американськи, або Історія про інтелектуальну власність

*25 березня, 1993, Вашингтон,
Міжнародний валютний фонд, художня виставка*

– Оце так успіх! Неймовірно! Невже ваша країна має семитисячолітню історію? Трипільська культура? Що там етруски і шумери... Назавтра заплановане інтерв'ю з «Вашингтон пост» і зустріч з одним галеристом. Його дуже зацікавила ваша графіка... Чи не завітали б ви увечері до нас на фуршет? Звичайно, якщо любите пиво – в нас його буде кілька десятків сортів...

– Дружина одного з засновників Національного музею – Ольга Гішгорн?

– Так, так... Вона вважає, що ви під впливом Генрі Мура, але хоче придбати дві ваші роботи. Невеличкі. Наступного року пані Гішгорн збирається робити виставку тої колекції, що тримає в своєму вашингтонському особняку. У самій галереї Коркоран! «Te Mouse House» – так комічно зватиметься виставка. Унікальна можливість для молодого скульптора потрапити в одну з кращих галерей Америки...

– Коркоран? Найстаріша галерея міста? Та, що навпроти Білого дому? – художник приємно вражений. Ось воно, визнання. Все ж таки людей цікавить мистецтво. Мистецтво його країни і його власне мистецтво. Отож не марними були зусилля, аби виставка побачила світ...

– Так, звичайно, якщо в Коркоран, то продаж... Інтерв'ю з журналом «Сітізен»? Зробимо. Прийом у посольстві? Будемо.

Успіх, овації, інтерв'ю, слава і всенародне визнання. Все ж таки у мистецтві – сила. Воно, як сказав класик, «останній притулок свободи». А світ ще не бачив сили нашої свободи.

– Звичайно, каталог виставки вражає. Хотілося б, щоб були трохи кращі англійські редактори. Невже ніхто з діаспори не взявся відредагувати? Це ж для справи... А матеріал вражає.

– Що за блискуча ідея – поєднати археологію із сучасним мистецтвом! Це геніально! Кому таке спало на думку? Хто автор? Яка енергія, яка сила!

Художник задоволено посміхається у вуса. Хоч і не був ніколи особливо скромним, але тут визнання і захват публіки перевершили всі його сподівання. Оце так старт! Варто творити... Міжнародний валютний фонд, галерея Коркоран, посольства, прийоми... Що далі – Нью-Йорк і світове визнання? Варіанти можуть бути безкінечні...

*Нью-Йорк, трьома місяцями пізніше, 1993,
виставка «Мистецтво світанку цивілізації»
в Українському музеї на Мангеттені, 2-га авеню*

Художник понуро топчеться перед входом у музей, вирішуючи, чи варто йти на відкриття задуманої ним виставки. Археологія? Так. Усі археологічні експонати з вашингтонської виставки перекочували до мистецької столиці світу. Підійшов огрядний дядечко, постійний клієнт бару «Лис Микита»:

– То це ваша виставка, трипільська?

– Була наша, стала не наша...

– Така динамічна айдія – поєднати археологію із сучасним мистецтвом, показати зв'язок поколінь, енергію – flow – у нас говорять по-англійськи. Не можу дочекатись!

– Там тільки археологія залишилась, сучасного нічого нема, не підійшло...

– Але ж то ви привезли виставку до Стейтів?

- Я привіз.
- То як же так вийшло, що її переполовинили?
- Так вирішило рідне посольство, та ще от музей ваш діаспорянський з ними разом. Я тепер сам собі бригадир.
- Не журіться, молодий чоловіче, все влаштується. Ось моя картка, може щось треба...
- Не пропадемо!

Кафе «Веселка», 2-га авеню, ранок наступного дня після відкриття виставки в Українському музеї

Сопілкар зі Львова Микола підходить до зажуреного депресованого Художника. Бере каву, посміхається, сідає.

– Ось тобі свіжа преса, брате. Тепер, кажуть, трипільці Мангеттенем ходять... Це про тебе? Був на відкритті виставки?

– Ні, не був...

– Оце так, а я був. Там уже нові куратори інтерв'ю пресі роздавали. Директорка музею в дизайнерській трипільській сукні збирала компліменти. Рідне посольство якогось клерка прислало, у пом'ятому костюмчику – виголосив «хвалебну речь». А потім одна молода археологиня брошуру презентувала – така кучерява і гарна дівчина – з Принстона, кажуть.

– Яку ще брошуру? – здивовано перепитує екзильний Художник, а в душі його здійснюється циклон і антициклон одночасно.

– Я ж кажу – свіжа преса! – Микола віддає лискучу кольорову брошуру.

– Отакої, то це ж фотографія з мого каталогу, який я в Києві видав... – читає. – О, то це ж моя стаття, тільки трохи перекручена... Англійська мова і справді краща... У них що, свого матеріалу на Заході нема? Ти взагалі щось про авторське право знаєш, брате?

– Е, забудь. Коли починають дуже критикувати, то це комусь повинно бути вигідно... Залишаєшся в Нью-Йорку?

– Залишусь трохи, попрацюю. Подивлюсь, що далі з моєї виставки зварганять.

Київ, листопад 1995,

двір скульптурного комбінату на Подолі

Художник тягне на плечі мішок гіпсу, який йому виписали на виконання замовлення меморіальної дошки відомого Письменника в центрі міста. Машина немає, ловить тачку. На чорній «волзі» підрулює Руслан Кучерявенко, завідувач архітектурних пам'яток міста. Кажуть, посада прибуткова, кожне художнє замовлення проходить через його стіл. Він визначає, судить і бере усе, що треба. Не корито, та годівничка неабияка.

– На машину не заробив у Нью-Йорку? – скептично шкіриться Кучерявенко. В руках тримає валізу, до якої причеплена телефонна трубка. На даху «волги» антена, як сирецька телебашта. Весь пристрій скидається на рацію часів німецької окупації. Художникові пальця в рот не клади:

– А це у вас мобільний телефон чи пристрій для заглушки ворожих голосів у спадок від батька-генерала із застійних часів дістався?

Кучерявенко ображено майнув фалдою шкіряного плаща і заклопотано забубонів у трубку. Поговорювали, що чиновник, коли вчився в художній школі, мав цілий набір своєрідностей. Підперезувався корсажем, наприклад. Мабуть, осанку ставив. Чи живіт ховав. Художник придивляється до талії чиновника, але вирішує промовчати щодо корсажа. Підкотила тачка.

– Робота буде готова вчасно, через два тижні, як було домовлено, – кидає Художник і вантажиться в тачку разом з гіпсом.

– Попрацюй, попрацюй... – Кучерявенко в супроводі кількох кривоzubих підлабузників відрулює на «волзі», зловтішно посміхаючись.

Київ, двома тижнями пізніше.

*Художня рада, приймають роботу Художника,
вул. Б. Хмельницького, 68*

У спітнілого Кучерявенка очка бігають, як у австралійського хамелеона.

– Для чого ж він у гіпсі робив? Ми ж іще не затвердили... Це його проблема – не треба було спішити... Бо щось тут не та художня концепсія, не той собор. Зовсім не те малось на увазі... Собор мусить бути маленький, і журавлі так низько-низько над степом... Читайте класика!

Художник мляво пробує протестувати, наперед знаючи, що роботу заріжуть. Метровий гіпсовий макет меморіальної дошки одиноко і сумно стоїть посеред кабінету Письменника. Підлабузники-чиновники виводять тоненькими голосками і перехилиють чарка за чаркою заморський коньяк хазяїв, заїдаючи пирогами з картоплею:

– Е, мало він каші з'їв. Молодий...

– Мабуть, там, у Нью-Йорку перевівся – не відчуває рідної культури, не знає, де наше коріння... А мусить бути отак.

– Як «отак»? Покажіть, намалюйте, і ви ж колись художниками були, не завжди ж у кабінетах... – ще одна наперед приречена спроба протесту митця.

– А то не наша справа, то твоя – малювати. Недопрацювали, молодий чоловіче, недопрацювали.

Художник втомлено відходить від гіпсового барельєфа, з розпачу теж вихиляє чарку коньяку і згадує слова побратима Миколи: «Коли критикують, то комусь це вигідно».

Кучерявенко в іншому кінці кімнати посоловіло і переможно виводить своєї довірливим слухачам-родичам:

– От так треба було зробити, ця робота нікуди не годиться, цю не можемо затвердити, наші діти нам не пробачать. Наша культура – найрідніша в світі. Наше слово не вмре, не загине. Совість – головне! І лебеді так низенько-низенько, чи гуси...

– Будемо допрацьовувати, знайдемо когось з наших... – виносить вердикт дрібноокий зам і ковтає шматок маковика.

В голові чиновника округлюються цифри відкату, що перепаде через «наших», і під корсажем розливається приємне тепло чи то від коньяку, чи то від помсти... Кому потрібні такі вільні митці? Вільних ніхто не любить.

Відкриття меморіальної дошки, квітень 1996

Кучерявенко зі свитою виголошує промову. Вже зовсім інша меморіальна дошка, відчута і перероблена «нашими», сумно й одиноко дивиться на натовп. Щось у ній вгадується з минулої роботи Художника. Гіпсова версія роботи Художника, забракована худрадою, пилюжиться на горіщі його будинку на Нивках. Сам Художник у цей час знову в Нью-Йорку, на Мангеттені.

Кучерявенко, проймаючись глибоким відчуттям відповідальності перед «найріднішою культурою» і майбутніми поколіннями, патетично проголошує промову:

– Світоч української культури! Титан! Яка геніальна робота!..

З-під поли чиновникового піджака зрадницьки виглядає край корсажа, яким підперезане його неслухняне пузо. З кишені солідно поблискує новий мобільний телефон, уже без валіз і антен – технічний прогрес.

Вересень 2002 року, Київ

Місто змінило своє обличчя за останніх сім років. Кучерявенко міцно вріс у крісло в конторі на Подолі й затверджує художні проекти. Деякі провалює, керуючись власним корсетним патріотизмом. Ба більше – пішов угору: сам як архітектор підписався під найбільшими проектами перебудов. Тільки й того, що підписався. Халтурні стовпи на Хрещатику рано чи пізно таки заваляться...

Ще не до кінця зломлені чи оглянцьовані ЗМІ вперто порівнюють Кучерявенка з Лазарем Кагановичем. Той свого часу теж хотів змінити обличчя міста – переінакшити його на свій копил, повирубувати тополі й каштани... Теж упивався владою, грошима і власною безкарністю. Прикриваючись мистецькими смаками й удосконаленнями, зводив пам'ятки власної нікчемності.

Місто протистоїть по-своєму. Розсипається бризками зухвалого сміху ще недозомбованих постсовком студентів Художньої академії, що на вічних пагорбах. Місто залишається собою в скверах і парках, у затишках ще не вирубаних Кучерявенком тополь. Художник працює в Нью-Йорку, але щоліта повертається до свого міста, бо тут йому легше дихається. Він уже давно вирішив стати сам собі спонсором, здобути фінансову незалежність, щоб ніколи не залежати від Кучерявенків і йому подібних.

Балтимор, вересень 2002,

Український фестиваль у Петерсон-парку

Художник щойно скінчив велике скульптурне замовлення у цьому місті й декомпресується пивом разом з друзями на зеленому газоні, спроквола про щось бесідує. Трохи про політику, трохи про мистецтво, трохи про виживання на еміграції. Сонце шкварить більше ста за Фаренгейтом, на сцені ансамбль «Лиман» танцює гопак. Маленькі негрєнята із сусіднього гетто марно пробують повторювати рухи танцю...

Жваво у фестивальных лотках іде торгівля варениками, сувенірами й дитячою літературою. На чужині іммігранти¹ особливо чутливі до патріотичного виховання своїх дітей. Ціни кусаються – 30—40 зелених за лискучі солоденькі книжечки про Івасика Телесика та Пана Коцького видавця Гудзика-Пудзика. Люди знаючи про нього кажуть, що його українське слово перевершить своєю безглуздістю тільки арабську абракадабру...

– Хтось добрий робить бізнес на сантименті переселенців... Подумати – дитяча література, і такий раптом ажіотаж у ситих американосів! – сьорбаючи пиво, роздумує сопілкар Микола з Нью-Йорка. Він теж прибув до Балтимора подробити на святі.

– Коли ми вже твій диск почуємо? – питає Художник, знаючи, що це Миколина заповітна мрія.

– Коли самі себе розкрутимо, тоді й почуємо... – філософськи відповідає той. – Я чув, ти теж подався ілюструвати дитячу літературу?

– Подався. Минулого літа здав ілюстрації в Києві в одну відому контору. Ціле літо витратив, щоб виконати замовлення. Хотів, щоб дітям в Україні додалось трохи екзотики... Акваріум, морське дно – довго вигадував.

– Ну й що?

– А вгадай! Отримали у видавництві ілюстрації, подзвонили, розкритикували, сказали, що грошей поки що нема на заплановану книжку. Зависло.

– Буває. Поки сам собі не видаси, ніхто тобі не видасть, – Микола про своє...

Через годину, ще після пляшки пива, Художник підходить до одного з епатажних ново-прибулих книготорговців. Роздивляється.

– Як бізнес? – питає.

¹ *Іммігрант* – громадянин однієї держави, який оселяється на постійно чи на тривалий термін на території іншої держави.

– Потихеньку. Дитячі книжки найкраще беруть. Бачили можливості сучасної поліграфії? Були б такі, коли ми виростили... Це все – Гудзикові-Пудзикові.

– А оця – про морське дно? – Художник бере в руки книжку, з того часу, як робив ілюстрації минулого літа, тема ця його цікавить.

– Це нова – на початку року вийшла. Розбирають, остання залишилась.

У Художника потихеньку закрадається холодок усередину, незважаючи на пекельну спеку... Нехотячи перегортає сторінку. Знайомі малюнки хитро дивляться на нього звідти. Ще одна сторінка – ще одна до болю рідна ідея. Композиція на розвороті, образ, що ніяк не вдався протягом двох тижнів...

– Ну що, будеш брати? Це найкраще видавництво в Україні. Дуже модне, – крізь туман спантеличеності чує Художник. Усвідомлення, що дивиться на власні ілюстрації, недобре, але міцно вкорінюється.

– Буду, – повільно витягає з кишені дві останні двадцятки і розраховується.

Балтимор, вечір того ж дня, майстерня Художника

На підлозі розкладені оригінали його власних ілюстрацій, які гуляли видавництвами Києва з минулого літа, доки не матеріалізувались в офісі Гудзика-Пудзика. У кріслі навпроти сидить інженер з Болівії – Хаїм Шварцберг і крутить у руках щойно придбану на фестивалі книжку незнайомою йому мовою. На столі стоїть пляшка «Житомирської» і дві стопки.

– You've got screwed, buddy. (Тебе, друже, надурили...)

– You think? I am not paranoid? After all – his pictures are good, so many details, new details... (Думаєш? У мене ще не всі з голови клепки повибивало? Непогані ж ілюстрації, багато нових деталей...)

Хаїм Шварцберг недовірливо хитає головою – він п'ятдесятилітній філософ із джунглів. Його батько – родом з Ізмаїла, Художник родом з Одещини, на цьому і зійшлись. Півгодини тому Хаїм повідомив Художникові, що знає дещо про українську історію. Виявилось – знає: козаки зупинили Наполеона й Гітлера.

– Це тебе в Болівії навчили? – питає господар майстерні, впізнаючи все більше й більше своїх ідей у новоспеченій книжці. – Що б у тебе в Болівії зробили за таке? – вказує на малюнки.

Хаїм, а по-американськи Джеммі, живописно починає змальовувати болівійські звичаї і їхні лапаські (Ла-Пас – столиця Болівії) варіації. Як усі народжені недалеко від пекучого екватора – емоційно розмахує руками, щось доводить. Гаряча кров. Художник слухає, але повз вуха. Може, просто перебрав пива на фестивалі. Єдине, що просотується у його притуманену свідомість, – це остання Хаїмова мудрість.

– Shit happens, buddy. (Всяко буває, друже...)

– Shit happens (Всяко...), – вже веселіше погоджується Художник.

Гей-тітоньки!

*Найкраща фікція – дійсність.
Марк Твен*

Дві київські тітоньки виграли в лотерею «зелену картку» – дозвіл на право проживання в Штатах. У першої донька вийшла заміж за американця, син другої з дружиною й онуками виїхав до США по роботі ще п'ять років тому. У посткомуністичному Києві обом тітонькам було самотньо й незатишно. Обидві розлучені й сумували за дітьми й онуками. Тому жінки вирішили їхати...

Старша з них, Оксана, все життя пропрацювала на Дарницькому комбінаті швачкою-мотористкою. Вона й сама була моторна і мала хороше здоров'я, та тільки іноді любила «закладати». Звичка дісталася їй у спадок від чоловіка, якого вона покинула ще десять років тому, коли донька закінчила школу і вступила до медінституту. Оксані тоді було сорок п'ять, і далі терпіти знущання постійно п'яного алконавта було не сила. Проте відлуння стресів, жах і безглуздість двадцятирічного подружнього життя її іноді накривали хвилею, і тоді вона починала себе жаліти і, відповідно, – «закладати». А загалом жінка була привітна, добра господиня, непосидюща і завжди елегантно вбрана київська тітонька.

Коли ж донька покинула медінститут і зібралася заміж за студента консерваторії Пітера, художого і завше сумного американця-гітариста, Оксана не запила, а на останні збереження закатавала таке весілля, що про нього ще й досі пам'ятають усі родичі. Після від'їзду доньки Оксана захопилася спочатку езотерикою (зі збанкрутілої фабрики на той час уже звільнилась), потім почала щонеділі ходити до церкви і почитувати релігійну літературу.

Інша переможниця лотереї на «зелену картку» недавно відбула свій п'ятдесятилітній ювілей. Тридцять років вона провчителювала і тільки-но вийшла на ранню пенсію. Зарплати не платили, а мігрени перетворювали кожен день роботи в середній школі на суцільні тортури. Тому Аліна вирішила, що півжиття роботи на освітній ниві їй вистачить, і вже час серйозно подбати про власне здоров'я. Аби заробити, вона в'язала пухові светри і оптом здавала їх на базар через сваху. Жінка не мала бізнесової жилки, тому родичка обдирала її, як липку, проте на життя їй вистачало. Інколи син Микола передавав з Америки якісь гроші.

Аліна жила сама в центрі, в однокімнатній квартирі з телефоном. Нещодавно вона також спробувала нову професію – автовідповідача. З дев'ятої до п'ятої сиділа вдома й записувала повідомлення, за що їй досить справно платила «сірувата» фірма з нерухомості. Чоловік від неї пішов ще три роки тому до молодшої, але цьому вона була навіть рада. З двадцяти років спільного життя – останні вісім перетворилися на пекло. Чим складнішою ставала ситуація в країні, тим паскуднішим – характер чоловіка. Її Гриша був із того розряду худосочних псевдоінтелігентів, які свою нікчемність «зганяють» на домашніх – жінках і дітях.

Найбільше Аліна сумувала навіть не за сином, а за онуками. Двоє хлопчиків-близнят снілись їй чомусь завжди у гумовому човні, який відносило в море. Вони розпачливо кликали: «Бабуню, рятуйте!» Майже щоночі Аліна прокидалась у гарячці від жаху й до ранку не могла заснути. Тому, коли несподівано знайшла в поштовій скриньці лист, що виграла «зелену картку», одразу ж зателефонувала синові й повідомила, що починає оформляти документи. Син обіцяв допомогти, бо досі мусив наймати дітям дорогу няньку.

Чиновники ще надовго запустили Аліну лабіринтами кабінетів, та врешті вона продала квартиру й отримала дозвіл на виїзд. Ще залишилась маса нерозв'язаних справ, але син уже зарезервував квиток на десяте жовтня – треба було летіти.

Щойно Оксана з'ясувала, що воно таке ПМП, – енергійно взялася оформляти всі документи і вже за півроку купила собі авіаквиток на десяте жовтня. Так несподівано і спокійна

Оксана, і засмикана зборами Аліна тієї осені опинились на літаку авіалінії України рейсу Київ – Нью-Йорк.

У літаку Оксана примостилась біля вікна в самому хвості, Аліна ж – десь у середині салону. Тієї миті, коли шасі відірвались від землі, обидві жінки відчули, може, вперше в житті, якийсь незбагненно глибокий простір – СВОБОДУ непідвладну земним законам, метушні й часу. Літак підняв їх у високе незвідане піднебесся. Скупчення хмар навіювали такі гарні думки й переживання, яких жодна з них уже давно не відчувала. Кольори хмар за вікном змінювались від сніжно-білого до рожево-перламутрового і підносили дух мандрівниць ще вище у зоряний простір.

У Дубліні старий літачок робив посадку й дозаправку. Натовпові окрилених і трохи підпоєних українців, яким випало перетнути залізну завісу советських кордонів (що завжди тривожило і надихало), дозволили вийти у вестибюль. Дублінський аеропорт був першим «закордоном» і для Оксани, й для Аліни. Вони повільно шпацерували по залі, зачудовано дослухались іншомовних оголошень, непомітно розглядали людей, вдихали незнайомі запахи і були у повній ейфорії. Життя давно не здавалось таким яскравим.

У центрі зали аеропорту Шенон стояв стенд з копіями старовинних прикрас кельтів, нащадками яких вважає себе кожен справжній ірландець. Дивовижної краси мідянисті сережки, намиста, браслети і пряжки лише здавалися недбало розкинуті на червоному оксамиті. Насправді тільки уміла рука закоханої в свою праісторію людини могла зібрати таку міні-виставку. Прикраси загадкових кельтів у павутинні зеленавої патини ширили чар древньої країни зелених пагорбів і дух войовничих тисячоліть волелюбного народу.

Натовп із постсовдепівського літака завис біля барвистих вітрин дьюті-фрі. Тільки дві скромно одягнуті жіночки заворожено тупцяли перед кельтською виставкою і зосереджено вдивлялись у незнайомі літери. Оксана й Аліна стояли перед стендом і не помічали ні базарної метушні своїх співгромадян, ні одна одної, не чули оголошень. Їх манила, як магнітом, краса і справжність давнього нордичного мистецтва. Їм здавалось, що ця невелика виставка є вікном у свободу для їхніх понівечених жорстокою реальністю, але ще не зовсім затерплених душ...

Та от хтось із співгромадян їх гукнув – час вирушати в заокеанську дорогу. Як це чудово, що літак летів саме туди, куди летів – до невідомої далекої країни, в якій усе ще можна здійснити мрії. Обидві мимохіть посміхнулись одна одній – дві людини, на якусь мить об'єднані мистецтвом, і в задумі, кожна про своє, попрямували до літака.

У літаку совкове жлобство вистромило свою огидну пику, повернувши Оксану до реальності. П'яним гугнявим голосом товстогубий сусід попросив її пересісти на інше місце, бо йому конче треба було обговорити бізнес з новим партнером. Дихнувши драконівським перегаром, він грубо виштовхав Оксану в прохід до нового місця, яке було, звичайно ж, не біля вікна. Однак місце виявилось поруч з Аліною, і Оксана швидко заспокоїлась – тут було спокійніше і затишніше. Жіночки знову посміхнулись одна одній, але розмови не завели, обидві були не з говірких.

Упродовж восьмигодинного польоту вони таки познайомились, за обідом. Аліна запропонувала Оксані посидіти біля вікна кілька годин, доки вона дріматиме. Та радо погодилась – ніяк не могла надивитись на чарівні каньйони і провалля хмар дивовижних незбагнених форм. Коли ж літак у сизо-прозорому небі робив останній віраж уже над іншим континентом, над Нью-Йорком, обидві поприпадали до круглого віконечка і роздивлялись неповторне технологічне диво світу, що стало яскравим завершальним акордом їхньої подорожі за кордон. Місто здавалось їм і недоступними джунглями, і бажаним берегом усього нового й гарного водночас. Статуя Свободи, як найдавніша Мати-Богиня світу, впевнено і незаперечно запрошувала їх до нового життя...

Проходячи митницю незнайомої країни, жіночки вже підсвідомо тримались одна одної – таки легше, коли поруч хтось свій серед волооких негрів та індусів-прикордонників у малино-

вих чалмах. Виявилось, що й Оксана, й Аліна їхали в те саме портове місто на східному узбережжі, де, за якоюсь примхою долі, жили тепер їхні діти. Вражена Аліниною інтелігентністю, Оксана залишила їй візитку доньки і попросила зателефонувати. Також вона розповіла їй про одну слов'янську церкву, що нібито була в центрі міста і яку вона збиралась відвідувати. На цьому й розійшлися, підхоплені дітьми в різні боки.

Минув майже рік. Аліна насолоджувалась кожним днем, проведеним з онуками. Єдине, що її насторожувало, прихід зими. Це означало, що їй доведеться довше сидіти вдома з близнятами замість прогулянок у парку. Тобто частіше доведеться ділити простір тісної квартири із сином і невісткою, особливо вечорами. Не все було ідеально.

Довго розмірковуючи, Аліна вирішила орендувати собі квартиру й забирати туди онуків на день, щоб менше заважати заклопотаним дітям. Надумавши це, жінка вирішила піти до церкви й поставити свічку святому Миколаєві, щоб допоміг їй здійснити сміливий задум. Прийшовши в неділю до незнайомої слов'янської церковці з єдиною думкою, як прокрутити свій зухвалий задум, – вона одразу ж упізнала Оксану. Аліна їй так ніколи й не дзвонила, спершу її закрутив вир заокеанського життя, а тоді подумала, що, може, та співвітчизниця з літака вже про неї й забула.

Проте Оксана її не забула і навіть виглядала в церкві щонеділі. І ходила вона в цю церкву з надією, що зустріне там колись Аліну. Жіночка за звичкою звинуватила себе в тому, що не взяла тоді в літаку Алінину адресу. Та вперше перетнутий «кордон у закордон» на борту авіаліній України їх чимось поєднав, і маленька слов'янська церква портового міста залишалась єдиним місцем можливої зустрічі.

Оксана одразу ж упізнала Аліну і підійшла до неї сама. Жінки розговорились. Поділились враженнями про своє нове життя у новій країні. Виявилось, що Алінині проблеми були дуже схожі до Оксаниних проблем. Хай як безмежно вони любили своїх дітей, та обидві відчували, що краще було б їм жити окремо, бути вільнішими і трохи звільнити дітей. Слова ОСОБИСТА СВОБОДА були всюдисущими в цій країні й проникали навіть у підсвідомість новоприбулих...

Аліна поділилась своїм задумом переїхати на окрему квартиру. Оксана одразу ж підключилась: «А якщо нам знайти маленький будиночок на двох? Замість того, щоб знімати окремі квартири і платити вдвічі дорожче, ми могли б орендувати трикімнатний будиночок і поділити кошти...» Звичайно, Оксана не заперечуватиме, коли Аліна вдень там доглядатиме онуків. Вона сама мріє про онуків... А якби вони знайшли такий будиночок десь тут, коло церкви, то Оксана могла б ходити сюди навіть серед тижня... Усе життя мріяла – жити біля церкви!

Жіночкам було легко говорити про такі, здавалося б, нездійсненні в їхньому попередньому засмиканому житті речі. У новій країні, в новому місті – щоб дві жінки-емігрантки, які ще до пуття й мови не вивчили – жили окремо? Легко знаходилося пояснення: «Скажемо, що ми сестри, і мову вивчити буде стимул». Перспектива здобуття ОСОБИСТОЇ СВОБОДИ закрутила їм голови, за планами вони й не помітили, як звечоріло... Обидві стужились за звичайним людським спілкуванням, на яке протягом усього життя їм обом не дуже щастило...

Через два місяці Оксана й Аліна перебрались у маленький трикімнатний будиночок навпроти сірої кам'яної церкви. Вдалось їм це без особливих труднощів: і діти не заперечували, і будиночок знайшовся саме такий, про який вони мріяли – маленький, акуратний, поблизу парку і набережної.

Етнічно неоднорідні мешканці Н-ської вулиці усіх соціальних статусів не дуже повірили, що Оксана з Аліною сестри – надто вже вони були між собою несхожі. А сусід індус, працівник відомої в місті комп'ютерної контори, жартома охрестив їх «gay ladies» – гей-тітоньки. Прізвисько причепилось.

Спочатку Аліну, яка розуміла незнайому мову трохи краще, – це обурювало і бентежило. Жіночки навіть віддалились одна від одної, переживаючи через недоречний жарт ліберального індуса... Та згодом почали помічати, що молоді й літні сусіди називали їх «gay ladies» без

осуду чи злості. Меншини завжди вважались хорошими сусідами, на відміну від наркоманів чи п'яниць. Так аура портового міста поступово почала витісняти з київських жіночок стереотипи щодо сексуальної орієнтації...

З іншого боку, їм так добре було в маленькому будиночку вдвох, як рідко коли бувало в їхніх попередніх життях. Тітоньки не сварились між собою, а якщо виникало якесь напруження, мирно розходились по своїх кімнатах. Вони поділили хатні обов'язки – по черзі готували обід і прибирали. Кулінарія навіть була для них таким собі мирним змаганням. Усі витрати на оренду й рахунки ділили навпіл, а решту своїх невеликих доходів витрачали на себе. Дедалі частіше вони дивились телевизор разом у спільній кімнаті, тому, що їм це подобалось. Так нечасто раніше в житті випадало робити те, що було до вподоби...

Згодом і Аліна й Оксана вже не звертали увагу на те, що Н-ська вулиця вперто і миролюбно називає їх «gay ladies». Молодь давно звикла, що в такому будинку живуть дві надзвичайно добропорядні й спокійні «гей-тітоньки», які щонеділі частують сусідів пиріжками. Різномірному соціально й етнічно населенню великого портового міста потрібні були позитивні емоції, а приязні київські тітоньки ніби стали прикладом ідилічного існування осіб однієї статі під спільним дахом. Навіть коли не йшлося про жодну фізичну близькість... А коли йшлося, то хто тим переймався в портовому місті з його ліберальними порядками? Це була спілка двох істот, які натерпілись за своє життя, дбаючи про інших, і віднедавна насолоджуються кожною хвилиною спокою, розмови, товариства і порозуміння.

Щовечора Оксана й Аліна прогулювались набережною, аби підтримувати тонус і спортивну форму, а з відкритих вікон барів і кафе їм напівжартома гукали знайомі і старожилиці цієї прибережної околиці:

– Гей-тітоньки! Як буття? How are you doing?

– О'кей, о'кей... – дружньо махали у відповідь київські тітоньки і прямували далі у своїх потертих спортивних костюмах і кедах. Вони випромінювали спокій і щастя й наче стали місцевим символом злагоди.

Пройшовши фазу жартів і натяків, невдоволення й непорозуміння власних дітей та їхніх підозр, тітоньки змирились зі своїм прізвиськом. Одного разу сміливіша Оксана діловито запитала:

– А може, ми й справді гей-тітоньки? Якщо те, що в нас є зараз – спокій, близька людина поруч щодня, спільні інтереси, надійність, – і є «gay» – то в моїй голові щось міняється!

Аліна кивнула. Вона була певна, що життя подарувало їй ще один шанс на щастя, хай би в якій формі й у якому віці вона його знайшла.

Острів Асатіг

Гусак Антуан прилетів на острів Асатіг з Канади, з далекого Квебеку. Недарма порода його була – канадійський гусак. Мав він довгу чорну шию і кудлату голову, коричневого лакованого дзьоба й широкі сіро-білі крила на добре вгодованому тулубі. За характером Антуан був першопрохідцем. От і про цей заповідний острів на прибережній Атлантиці він прочув від перелітного Шпака, який колись там зимував. Шпак довго розводив теревені про тамтешні звичаї – жодного мисливця, усі пернаті й парнокопитні мають рівні права, свободу цвірінькання, пташиних новин й віросповідання. Антуан вирішив одного літа туди емігрувати в пошуках примарного щастя і кращого життєвого рівня.

Коли він уперше глянув із синьої височини на тонку смужку землі, то острів Асатіг видався йому місцем небувалої краси. З одного боку його омивали широкі хвилі океану, вкриті білими бурунцями. Сиві високі дюни з пасмами довгої шовковистої трави відгороджували суходіл від нестихаючих атлантичних вітрів. Низькорослі ялички химерно переплітались з олеандрами й високими декоративними очеретами, створюючи дивовижний краєвид. Протилежний берег острова омивала мальовнича затока, її вода спокійно і привітно хлюпала об трав'янисті болотяні береги, у яких водились міриади смачнющих комах.

Антуан з першого погляду закохався в острів Асатіг і вирішив неодмінно тут оселитись, хоча б на певний час. Ще від Шпака він чув, що такої нечуваної свободи острів досяг головне завдяки диким коням, вони й були візитною карткою Асатігу. Саме на них з усіх куточків світу приїздили дивитись туристи, платили вступне мито й купували сувеніри з їхніми привітними і не дуже вже дикими фізіономіями. Згори гусак бачив мозаїку спин сірих, гнідих, каштанових, чалих і плямистих коней, які мирно паслись на Асатігових луках, їхні буйні гриви і хвости.

Антуан одразу помітив і офіс Ренжера Сема, єдиного офіційного представника заповідника, з яким йому треба було так чи інак поговорити й випросити дозвіл на поселення. Та хитрий Гусак не поспішав: він одразу зрозумів, що жити в такому ідеальному куточку світу хотілося не йому одному, і отримати дозвіл буде непросто. Він вирішив спершу на якийсь час облаштуватись на острові як нелегал, роздивитись, зібрати інформацію і розробити план подальших дій.

Удома, у франкомовному Квебеку, в Антуана залишилась дружина: вона планувала приєднатись до свого хазяйновитого і непосидючого гусака, щойно той влаштується на новому місці. Жаклін не дуже любила далекі перельоти, тому непевний час вирішила пересидіти вдома.

Раніше Антуан ніколи не бачив океану, бо сам походив з болотистих рівнин Канади, лише читав про нього багато в журналі National Geographic. Тож свою першу посадку планував на піщаній безмежній смузі тієї частини острова, що омивалась відкритим океаном. Його одразу ж ледь не перекинув потужний порив вітру і мало не оглушив гуркіт кількаметрових хвиль. Відважний гусак утримався на своїх коротких лапах, обгорнувся крилами й діловито подибав на прогулянку берегом.

Навколо не було жодної істоти, тільки гуркотів океан і білосніжні чайки ширяли поміж небом і хвилями, здивовано роздивляючи Антуана. Жодна з них не підлетіла привітатись, тож гусак простував собі далі, сподіваючись надібати якогось місцевого старожила. Враз йому пригадалась історія про одного відомого лікаря, його співвітчизника. Той спокусив свою молоденьку секретарку розповідями про океан і минулого року таки вмовив її рвонуть з ним на Маямі, таємно від своєї благовірної, звичайно. Коли Кет уперше в житті вийшла на берег океану, то зреагувала так: «Ой, докторе Боб, а я думала, що він (океан) більший...»

Гусак зайшовся гелготом, уявивши обличчя Боба, і подумав про себе, що йому самому океан видавався досить таки великим. Може навіть занадто великим і неосяжним. Усередині

в нього почало прокидатись ледь уловиме відчуття ностальгії, але він його тут же пригамував, згадавши собі, що його пригодницька вдача і дух мандрів завжди надавали яскравості пташиному існуванню.

Також яскравості життю додавало мистецтво, роздумував він собі далі, чалапаючи берегом океану. Антуан дуже любив співати і таємно мріяв десь прилаштуватись аби розважати публіку, даруючи свій талант. Гусак бачив кольорові сни, де він сьє на сценах світу у світлі рамп і спалахах об'єктивів, і роздає автографи (відбитки лапки) натовпам фанів, тому щовечора він неодмінно вправлявся у вокальному співі й грі на банджо, які й були його основними мистецькими талантами.

Так роздумуючи під акомпанемент могутніх хвиль канадійський гість надибав першого мешканця, з яким завів знайомство. Спершу він здалеку побачив велику рапату в чорних бородавках мушлю, всередині якої щось млосно ворухилось. Коли, долаючи потужний вітер, гусак підступив ближче, то розгледів дивну істоту – желейне прозоре тіло, з посадженими на ньому великими здивованими очима. Істота ловила мушлею-віялом океанський вітер і щось тихенько сама собі написувала.

Перекрикуючи гуркіт прибою, Антуан відрекомендувався і, незграбно підступивши, вклонився. Істота закотила очка і щось пропищала у відповідь, чим нестерпно нагадала гусаків підстаркувату театральну даму в стані екзальтованого піднесення.

Здогад його не був далекий від правди, бо за півгодини розмови на краю океану він довідався, що істота також не цурається всіляких мистецтв і зветь її мадам Устриця. Практичних порад щодо облаштування на острові мадам дати не могла, бо сама жила на спадок, що їй дістався від чоловіка, який давно загинув (його з'їли гуманоїди). Крім того, вона була дуже зайнята курсуванням між будинками, котрі теж успадкувала. Проперті потребували постійного догляду...

За словами Устриці, такого курсування жадала також її мистецька натура, що не могла довго перебувати на одному місці. От і зараз вона готувалась пірнути у води океану і впасти на дно, де в неї нібито була хатинка, аби закінчити якийсь творчий проект. Правда, який творчий проект, Антуанові дізнатись не вдалось – проект огорнув серпанок таємничості. Та він особливо й не прагнув довідатись, тільки радів, що першою зустрів таку артистку.

Устриця обмахувалась венеціанським віялом, пописувала і заочувала очі, розмовляла таємничо і без зупину торочила, яка вона богемна:

– I am so very bohemian – you can not imagine how bohemian I am... Bohemian is my middle name. I am all about art and bohemia – wait and see. (Я така богемна – ти не уявляєш, яка я богемна... Богема – моє друге ім'я. Я вся зіткана з мистецтва і богемі – зачекай, побачиш).

Устриця говорила дещо відмінною від Антуанової мовою й наполегливо називала його Тоні, замість поетичного Антуан. Та гусак не сперечався, він намагався зав'язати якомога більше знайомств у цій невідомій частині світу. Тому, коли драматично підстрибнувши, мадам хлюпнулась у морську піну разом зі своєю богемною мушлею – він галантно махнув їй на прощання крилом – оревуар.

Тільки тоді мандрівник помітив, що сонце хилиться до заходу, а вітер ніяк не вщухає, він ще не знав, що на цій частині острова вітряно повсякчас. Промерзнувши до кісток і зголоднівши, новоохрещений Тоні почалапав від океану через пісок, тоді незграбно переліз через дюну й опинився посеред олеандрів і яличок, де зовсім не було вітру, зате багато товстеньких і смачненьких комах. Не довго думаючи, гусак-нелегал підкріпився ними і побрів далі – шукати притулку на ніч.

Уже в присмерку він раптом почув з висоти басистий голос:

– Yo! Brother! You are trespassing my hood! Who the hell are you? (Агов, браток! Ти шниряєш моїм районом! Хто ти в біса такий?)

Антуан стрепенувся, витяг свою довгу шию і грізно зашипів на всі боки, аж доки не розгледів у присмерку велику конячу голову, що нависла просто над ним. Голова мала виразні каштанові очі, на які спадало густе пасмо волосся, без сумніву вимите спеціальним шампунем. Каштаново-біла елітна шуба «дикого» коня була також ідеально вичесана і напарфумована, копита заманікюрені, а шию обвивав великий золотий ланцюг. Навіть один зуб асатізького аборигена підозріло блиснув золотом.

– Я тут проїздом, – прожебонів Антуан, він уже здогадався, що набрів на знаменитого мешканця Асатігу – одного з диких мустангів.

– Поживу тут трохи і полечу собі далі. Я сам з Канади, Антуаном звать.

– А, ну то нічого, живи собі, місця всім вистачить... – уже без помпи промовив Мустанг і похнюпив свою розкішну голову, здавалось, аж закуняв.

Сонце тим часом зовсім сховалось за мальовничим берегом затоки, й острів, здавалось, теж задрімав, готуючись до сну. Мустанг голосно захропів, давно забувши про Антуана, а той потихеньку, задкуючи відступав, бо все-таки трохи побоювався копитного велетня. Невдовзі він набрів на приземкуватий кущик, землю під яким встеляла запашна травичка. Кращого місця для ночівлі годі було й уявити, тому гусак після переповненого подіями дня зручно вмотився й одразу ж пірнув у міцний сон.

Не встиг Антуан спросоння розправити крила, потягнутись і вдихнути свіжого океанського повітря, як почув чийсь кроки. По асфальтованій дорозі заповідника, яка в денному світлі виявилась зовсім поруч, до нього наближалась дивна пара. Вона – огрядна Видра, розодягнута в квітчастий одяг і обвішана саморобними прикрасами з пір'я і мушель, він – миршавенький, сіро-буро-малиновий Зяблик на тонких ніжках. Видра вкарбовувала сліди своїх огрядних лап у дорогу, а далі – в пісок, сколихуючи, здавалось, простір навколо, а Зяблик дріботів позаду, щось цвірінкаючи.

– Е, ні, так діло не піде! – ще здалеку зарепетувала Видра до Антуана. – Цей кущик – prime piece of real estate (елітна нерухомість)! На ньому хіба написано, що він вакантний? Мені його зараз показувати покупцям, а тут якийсь бомж оселився!

У Зяблика, який був розміром в одну четверту його супутниці, від обурення аж пір'я нагогошилось. Антуан трохи здивувався, але ще раз огледів місце ночівлі, переконуючись, що все залишив прибраним і чистим, а ночувати в дикій природі всім десь треба. Він приосанився і чемно привітався, а далі пояснив, хто він, звідки і навіщо прилетів. Зяблик стріпнувся, аж підскочив: виявилось, що вони з Антуаном – земляки.

– Ми з Видрою познайомились по інтернету, – схвильовано заторочив Зяблик, – вона мене запросила сюди на поселення й оформила документ в Ренжера Сема, і живу я тут уже три роки... Якщо хочеш тут оселитися, тобі треба знайти собі гніздо в оренду й отримати дозвіл на проживання. А позавчора я бачив на тому боці острова цілу зграю гусей, – він смішно мотнув головою в інший бік і аж оббіг Видру навколо, – таких, як ти, та вони вже дуже давно з Канади перебралися і дуже галасливі.

Упродовж усього Зябликового монологу Видра переминалась з лапи на лапу й не знала, як поводитися. Їй було ніби й незручно, що вона назвала такого ошатного гусака бомжем, і водночас в очах у неї блимали маленькі лічильники, і подумки вона прораховувала, що можна цьому клієнтові загнати. Видра завжди намагалась злупити зайву копійчину через різні махінації, доки її недалекий і балакучий Зяблик виспівував і дріботів навколо. Єдине, на що вона спромоглася – «скачати» з гусака орендне мито за той самий кущик, де він ночував першу ніч, однак подати це йому як велику послугу.

– Я можу вам дозволити ночувати під цим кущиком, якщо ви сплатите мені таке й таке мито, в тутешній валюті, звичайно, – одразу ж перейшла до діла Видра, чим заскочила Антуана зненацька.

– А як же клієнти? – перепитав він.

– Клієнтам підшукаємо щось інше, – відмахнулась огрядна бізнесвумен зі спритним до чисел розумом.

– Оформимо скидочку, оформимо скидочку... – видав своє незмінне гасло замовлений по інтернету Зяблик. Його власний добробут залежав від настрою його подруги, а на її плечах лежали всі турботи про сімейний прибуток, що дрібного птаха дуже влаштувало.

Не довго думаючи Антуан розрахувався і побачив, як тут же купюри зникли в одній зі складок Видри, яка на диво швидко поспішила віднести їх у надійне місце. Зяблик підтюпцем кинувся за нею, вигукуючи якісь гасла про вірну дружбу Антуанові, однак ні на крок не відстаючи від своєї інтернетної половини.

Отак розпочався другий Антуанів день на острові, чим той був немало вдоволений. Тепер він отримав тимчасове житло, яке його влаштувало, залишалось ще трохи купюр на дрібні витрати, і гусак був готовий до нових пригод. Оскільки океан його манив більше, ніж неминуча розмова з Ренжером, то мандрівник після сніданку знов переповз через дюну й пішов прогулюватись берегом. Хвилі трохи вляглись, і водяне плесо набуло приємного світло-сірого відтінку з ледь зеленуватими блискітками. Вода вже привітніше розливалася перед Антуановими червоними лапами й виносила на берег химерні мушлі різного розміру.

Устриці на піску не було, мабуть, вона таки справді впала на дно океанське. Чайки так само відсторонено розглядали гусака згори, не підлітаючи ближче. Тільки десь вдалині, де океанський безмежний берег вигинався півколом, вимальовувалось загадкове біле місто з хмарочосами і водокачками, каруселями і променадом. Гусак довго вдивлявся в його обриси і вирішив неодмінно там побувати.

Раптом Антуан побачив величезного собаку, який нісся, висолопивши язик і вирячивши очі, і за кілька стрибків уже був біля гусака. Пес напевне був домашній і до природи не пристосований, бо поводився дуже нахабно і необережно, намагаючись обнюхати Антуанів куций хвіст. Гусакові довелось навіть добре шипнути на нього, що той аж відскочив у хвилию і зайшовся гавкотом. Одразу ж з-поза дюни з'явився гуманоїд жіночої статі, та гусак не налаштований був вступати в довгі перемовини з туристами, тому подався досліджувати інший бік острова.

Посеред мілкої затоки, яка відділяла острів Асатіг від материка, стояв білосніжний височезний гордий птах Герон. Саме до нього й попрямував гусак. Не дуже зграбно опустившись на поверхню води, Антуан спробував лапами дістати дно, але не зміг, бо його лапи були набагато коротші від Геронових. Гордий птах зміряв непроханого гостя поглядом, сповненим презирства, так що той аж знітився.

Оговтавшись, гусак таки спробував заприятелювати з місцевою «зіркою», однак зазнав повного фіаско. Високо піднімаючи свої довжелезні ноги і обурено щось пирхаючи про іммігрантів і їхнє нашестя, Герон вирішив припинити будь-які намагання встановлювати подібні знайомства. Усе, що Антуан розібрав, це погрози поскаржитись Ренжерові, натяки на чужорідне гусакове походження і заклики забиратись відкіля взявся.

Спантеличений таким несподіваним поворотом подій, ображений пихатістю білоперого нахаби, Антуан і собі розвернувся й поплив до берега попоїсти, щоб втамувати незаслужену образу. Що він такого зробив? Чому аристократичний на вигляд птах виявився таким нікчемним паскудником? Невже так важко поводитися цивілізовано?

Життя, як правило, відповіді на такі риторичні запитання не дає, тому єдиним порятунком був обід, і Антуан відбув його на славу. Тут таки, в прибережних чагарниках водилося незліченна кількість різних комахок, серед яких найбільше – комарів, але траплялись і різні види мошок, на диво неповороткі й ліниві. Наловити їх виявилось дурного робота, варто було роззявити дзьоба і трохи його покрутити в різні боки – комахи практично самі туди застрибували.

Після обіду Антуан почувався значно краще, подумки охрестив Герона не дуже культурним словом, показав йому з безпечної відстані одне буре середнє перо свого крила на знак неповаги і попрямував в глибину острова, сподіваючись надібати когось кращого. Асатіговими асфальтованими дорогами проїздили притишеним ходом автомобілі з туристами, але гуманіди рідко з них виходили. На кожному кроці попереджувальні знаки повідомляли, що годувати диких звірів і птахів заборонено, а також, що дикі коні кусаються і хвицаються. Проте невдовзі гусак побачив, що так звані дикі коні, одного з яких він напередодні зустрів, з прохацькими фізіономіями вишиковувались при дорозі і благальним поглядом проводжали автомобілі, розраховуючи на подачку.

Подачки у вигляді крекерів і чипсів простягали з напіввідкритих вікон тремтячими руками туристи, а дикі коні своїми шерехатими губами обережно їх брали і старанно пережували. Взагалі рухи коней зводились до мінімуму й уявити собі, що хтось із них насправді може вкусити чи хвицнути, було важко. Гусак протупцяв повз шерegu мустангів, чемно з ними вітаючись, і тут натрапив на свого знайомого. Той шойно отримав особливо привабливий сендвіч з броньованого «кадилака» тому був у гарному настрої.

– Yo! Its you again – my brother! Whats'up? Did you find a crib in this hood or what? (Агов! Це знову ти, мій брате! Як воно? Ти знайшов собі хатинку в цьому райончику чи як?), – Мустанга розібрав сентимент після смачної перекуски, і він вирішив бути чемним.

– О так, я прилаштувався на перший час... – відповів Антуан і розповів про своє знайомство з Видрою і Зябликом.

– You probably got screwed, buddy, this pair will sell your own head to you... But everybody needs to start somewhere... For instance – look at me... (Тебе, напевно, надурили, друже, – ця парочка може продати тобі твою ж власну голову... Проте всім треба десь починати... Наприклад – візьми ось мене...)

Мустанг відвів гусака вбік від дороги. Сендвіч смачно влігся в його шлунку, і коня хилило на розмову. Він ліг на суху запашну травичку, щоб бути зі співрозмовником віч-навіч, а тоді повідав історію своїх предків: «Колись давно мої предки були рабами у білих фермерів. Низькорослі мустанги жили бідно і працювали тяжко вдень і вночі: перевозили вантажі з кукурудзою, бавовною і бочками віскі... Яке тут майбутнє?.. – важко зітхнув Мустанг.

Якось на найбільшу ферму пригнали сталевого коня на ймення Трактор. Він був такий сильний, що міг працювати за кількох коней. Далі залізних коней приганяли й інші фермери. Здавалося б, робота віднині не буде такою важкою: сталеві коні багато витриваліші й сильніші, і важка, а далі й узагалі майже вся робота лягла на їхні колеса. Та виявилось: немає роботи – немає майбутнього, – форкнув кінь, – мустангів було багато, роботи для них мало, отже – утримувати їх не вигідно. Годі було й мріяти про безмежні пасовища й соковиту траву – все належало людям. І мустанги теж... Були такі серед них, що навіть за таких обставин збиралися захистити свої права. У крайньому разі планували намотати копитами, – кінь мотнув головою, відкинувши пасмо з очей.

Коли стало зрозуміло, що майбутнє за сталевими кінями, а мустангів і надалі триматимуть у рабстві, незважаючи на поправки до конституції, – одного літнього вечора найвідчайдушніші подались на острів Асатіг, через затоку. Фермери кинулися навздогін, погрожуючи вилами, та коли побачили, що табун переплив на острів, то дали їм спокій. Зрештою вони вважали, що коні не прогодуються самі й не виживуть в острівних умовах.

На щастя, люди здатні помилятися. За кілька поколінь мустанги зовсім здичавіли й заповнили весь острів і на материк уже ніколи не повертались. Вони вважали, що свою службу виконали і заслужили волю довічно. Згодом держава таки оголосила Асатіг заповідником і навіть зробила коней місцевим талісманом, – Мустанг гордовито форкнув. – Тож тепер – життя малина: туристи, сендвічі, всезагальна пошана і ніякої важкої фізичної роботи...»

Тут кінь схилив голову і, здавалось, зробив паузу в своїй розповіді – його здолав сон. Антуан ще трохи потупцяв перед ним, щоб не видатись нечемним, але кінь міцно хропів і вже нічого навколо себе не помічав. Тож гусак подався собі далі, обмірковуючи почуту розповідь і роздумуючи про сенс життя взагалі. А власне життя йому треба було влаштувати негайно... Тому Антуан і розмірковував про майбутнє, уявляв собі зустріч з Ренжером Семом, мріяв про те, як невдовзі до нього приєднається його вірна Жаклін у цьому райському ситному куточку. От тільки думка про Сема не давала йому спокою, легалізація немало тривожила гусака...

У той момент він побачив приємну його серцю картину: з гортанним клекотінням, над низькими яличками острова пролітав клин сірих канадійських гусей, його власної породи. Антуан одразу ж злетів у повітря, аби до них приєднатись, та клин невдоволено загелготів і скерував униз, недалеко від Ренжерового офісу.

Старший гусак невдоволено підступив до нього:

– Хіба не бачиш – ми тут свої справи маємо? – не дуже привітно запитав він Антуана. – Чого тобі?

– Та я ж тільки хотів... Дивлюсь – свої. Мене Антуаном звать – земляк ваш. Я й не думав заважати... – розгубився гусак.

– Та чули ми про тебе, Зяблик на «мило» скинув, що з'явився тут такий... То ти Тоні?

Гусак-лідер був добре поінформований, але невідомо з якого дива такий роздратований, і зграя його чомусь сіпалась. Антуанові навіть вчулося образливе «лох» на свою адресу. Та він не здавався:

– Я бачу, що ви птахи зайняті – то, може, й я міг би стати в пригоді у вашому бізнесі, в мене досвід... – почав було Тоні.

Гуси якимось притишено поміж собою перешикувалися, нарешті старший несподівано розкрив карти.

– Слухай, брате, ми маємо свій бізнес – партію марихуани з Канади треба доставити, а тут Ренжер скрізь суне свого носа, ще й ти під лапи лізеш... Воно тобі треба? Лети собі до біса!

– Ні, хлопці, з наркотиками справу не матиму. Я думав, ви в шоу-бізнесі – я співаю непогано, – «скромно» випнув груди Антуан.

– То йди Ренжерові заспівай, поки ми з його пікапом розберемось, – заворушилися гуси.

На тому й розійшлися: Антуана не цікавив наркотичний бізнес, а справи гелготливого птаства лежали в напрямі наркотики – гроші. Раптом гусак обернувся на неймовірний галас і побачив, як любителі травички заточуючись і неприродно вимахуючи крилами видерлись на новенький пікап і... стали скидати сірі ляпсуси-бомби, шиканням заохочуючи один одного. Такого неподобства Антуан просто не міг допустити і хоч в глибині душі розумів, що встряє в чийсь сторонні острівні справи – його творча естетична натура була вкрай обурена. Розкинувши крила, він кинувся на гусей і, скидаючи з пікапа ошелешених безсоромників, грізно шипів. З гнівними вигуками він злетів у повітря, вривався в клин, чим посіяв без-порядок і припинив на деякий час підле бомбардування.

– Ви що, шалапути, пошаліли? Гусей ганьбити? Канадійських? То вам шифер зняло чи шишок об'їлись? Машину шкодити! А фарба від ваших бомб полущиться? А колір повицвітає? Наркомани бісові! – не на жарт розійшовся Тоні.

Очманілі від несподіванки гуси нахивали лапами, а на гвалт вискочив Сем.

Звиклий до витівок гусей, такого шаленого він бачив уперше. Сем знав, що зілля дозволене в Канаді як медичний засіб. Бандою верховодив один підстаркуватий гусак, який мав усі необхідні рецепти. Використовуючи це прикриття, клин курсував поміж Канадою і Асатігом, доставляючи траву місцевим наркоманам.

Коли Ренжер з вікна побачив, як Антуан вискочив на пікап, то було подумав, що банда не лише поповнилася, а й геть знахабніла. Але побачене далі здивувало його ще більше. Гусак, відсапуючись, дибав навколо пікапа й шипів.

– А ти ще хто такий? Відділ боротьби з наркотиками? – хмикнув чоловік. – Щось раніше я тебе тут не бачив...

Ренжер міцно схопив Антуана за лапу і, не висловлюючи ні йоти вдячності за врятований пікап, потарабанив його в офіс. Гусак запанікував, відбивався крилами й стогнав. Тільки коли Сем вмотивував його в зручне крісло посеред офісу, Антуан трохи заспокоївся: ось вона – неминуча зустріч з Ренжером...

Антуан вирішив триматись з гідністю і відмежуватись від своїх кримінальних співвітчизників. Він привів до ладу пір'я і стримано розповів свою історію. Сем уважно вислухав, хоч про себе вже вирішив цього дивного гусака легалізувати в Асатігу. Ренжер добре бачив, з якого тіста цей птах...

– То що тут робитимеш, чим займатимешся? – провадив стандартне опитування Ренжер.

– Відкрию бар! – сам себе дивуючи, відповів гусак. Втрачати йому вже було нічого – пан або пропав. – Так, так! Бар на березі океану! Для усього Асатігу! Сам я маю скромний музичний талант, тож у барі щовечора буде жива музика – побачите! І назва вже є – «Салун Білого Коня»!

Сем довго не думав, зробив кілька фотографій Антуана (у профіль і анфас), зняв відбитки його лап і видав дозвіл на поселення і ведення бізнесу. Антуановому щастю не було меж. Серце, здавалося, билося гучніше від шуму океану, в голові гуло від планів на майбутнє. Він вийшов із Ренжерового офісу й почала павав прогулятися берегом у променях заходу сонця. Голова гусакова йшла обертом від переживань, під крилом він міцно тримав такі бажані важливі папери, і життя попереду видавалось прекрасним. На гнівно гуркітливий океан опускалось покривало ночі.

Прокинувшись рано-вранці під своїм оплаченим наперед кущиком, щойно легалізований волею долі гусак одразу ж узявся до діла. Він піднявся високо в небо і полетів кружляти над островом, вибираючи потенційне місце для майбутнього бару. Ліниві морди копитних і круглі очі пернатих слідкували за його дивними маневрами, нічого не тямлячи. Антуан намотував кола, доки нарешті не переконався, що зробив правильний вибір. На маківці острова височіла одинока розлога дюна, з якої видно було і океан, і затоку. Ця дюна – місце майбутнього «Салуну Білого Коня»...

На диво справи в Антуана пішли швидко і злагоджено: кожен мешканець Асатігу хотів докласти лапу чи копито до будівництва нового істеблїшменту. Коні, хоч і були ліниві й розбалувані увагою туристів, натягнули з усіх усюд старі уламки яхт і кораблів, які виносили на берег океанські шторми (вони розраховували на майбутні знижки у барі). Бобер-будівельник збив їх до купи, поскручував канатами і вибудував на вершечку дюни терасоподібну споруду. Усе це здійснювалося під керівництвом чорноголового Нирка-архітектора. За молодості Нирок мандрував світами і відвідав неймовірну кількість барів, зокрема на Карибах. Його проект заінтригував Антуана, який барів, крім канадійських, багато в своєму житті не бачив, але любив екзотику.

За кілька місяців, великою мірою завдяки порадам офіційного на той момент радника Нирка, «Салун Білого Коня» було відкрито. Антуан дуже пишався своїм досягненням і статусом власника бару, яким його нагородив Ренжер Сем. Бар таки мав екзотичний вигляд – уламки кораблів, шогл, шматки канатів прикрашали стіни, стільці й столи були зроблені зі старих барил, стійка бару – у формі перекинutoї шлюпки. Наплив публіки не спадав, Антуанові доводилось працювати майже цілодобово. Час було летіти по Жаклін, яка могла б допомагати на кухні і тим самим сприяти бізнесові.

Одного літнього ранку, залишивши всі необхідні розпорядження своїм помічникам, Антуан вирушив додому. На розлогій дюні край острова гордо височів його Салун, а води безмежного океану омивали, як завжди, мальовничі береги Асатігу. Груди гусака розпинало від гордості, він навіть спромігся на такий собі переможний клич, що розчинився в небі.

Жаклін уже давно чекала свого гусака у далекому Квебеку, щодня поглядаючи в сіре похмуре небо. Подружки не могли розрадити її смуток, улюблений шопінг не тішив душу. Тож коли ще за верхівками вічнозелених сосен вона почула знайомий гелгіт, помчала назустріч. Антуан і Жаклін довго обвивали шиями одне одного, розглядали кожну пір'їнку і вирішили більше ніколи не розлучатись. Вони дуже скучили одне за одним і ніяк не могли наговоритись.

Антуанова розповідь про «Салун Білого Коня» дуже порадувала гуску, яка в своїх найсмівливіших мріях не могла уявити такого успішного розвитку подій. Ще кілька днів вони провели, відвідуючи родичів і знайомих, та невдовзі на світанку здійнялись у похмуре небо і подались у зворотну путь.

Перше враження Жаклін про острів було суперечливим. Він видався їй таким відмінним від звичних густих соснових лісів. Та й океан здавався дуже самотнім і безмежним, аж мороз ішов поза пір'ям. Довго хвилюватись їй не довелось, пара приземлилась прямо на ганок Салуну, і почались привітання і здоровкання.

Кінь Мустанг, який і днював і ночував тепер у барі на правах Антуанового приятеля, повідав гусці історію острова, доки сам хазяїн перевіряв рахунки й вів перемови з упорядником Нирком. Зяблик, що підхалтурював барменом, весело теревенив з першими відвідувачами – Оленем і Орлом, які вже цмулили по другому коктейлю. Загалом усе було гаразд, і вечір мав бути вдалим.

Нарешті Антуан показав гусці їхні апартаменти, що над Салуном. Чудовий вигляд на океан з усіх вікон. Місце Жаклін сподобалось, але в голові її виникло безліч запитань і пропозицій. Відчуття неспокою не зникало, але бізнес потребував щохвилинної присутності і негайного вирішення проблем. Життя йшло своїм ходом.

Невдовзі Салун став надзвичайно популярним завдяки спостережливості Жаклін. Це вона запровадила щорічні внески для найбільш відданих клієнтів, які навзаєм могли пити пиво задарма й досхочу. Однак за їжу вони мали платити, що перекривало з великим плюсом усі витрати хазяїв. Саме Жаклін вигадала щосуботні турніри з гольфу, стрільби з лука і кидання підков на більшу кількість очок. З її легкої лапки щосереді бар був відкритий тільки для жінок – де вони могли досхочу обговорювати колір пір'я, поведінку туристів, своїх чоловіків і взагалі пліткувати.

Майже щовечора Антуан розважав натовп піснями під банджо, і це його неабияк радувало. Овації і схвальні відгуки завжди наснажували гусака на нові звершення. Єдиною складністю було те, що тепер йому доводилось вивчати багато нових пісень з радіо, аби поповнити репертуар. Так гусак перейшов на джаз і легку музику Карибських островів, яка дуже подобалась відвідувачам Салуну.

Джеккі (так її тепер тут називали) подружилась з Устрицею, яка переповзала дюну з океанського узбережжя майже щосереді, щоб узяти участь у жіночих посиденьках. Її розповідям про свою богемну вдачу і мистецькі проекти не було кінця. Джеккі спершу намагалась побачити хоч щось із шедеврів Устриці або хоча б її портфолію, доки не стало зрозуміло, що Устриця є великою художницею тільки на словах.

Чванливий Герон кілька разів спробував був повечеряти в Салуні, але мало хто хотів приятелювати з ним, врешті-решт він зрозумів, що тут він небажаний гість, і повернувся ловити жаб. Так звані дикі Мустанги стали Антуановими найкращими клієнтами: вони були ліниві, алкогольно залежні, але завдяки статусу місцевих знаменитостей їхнє життя складалось із суцільних розваг або жебрання в туристів. Антуанові було легко з ними спілкуватись. Банда канадійських гусаків-марихуанщиків теж іноді залітала розважитись. Зла вони не тримали і трохи побоювались співвітчизника за високу «підписку».

Ренжер Сем сам навідувався послухати гусакового співу та почаркуватись після роботи. Щовечора він повертався в місто, яке виднілося вдалині, там на нього чекали жінка й дрібні діти. Саме з того міста і приходили по інтернету вказівки, як Семові урядувати на острові, на

що він постійно нарікав. Виявилось, що і його влада була досить обмеженою і залежала від невидимих босів.

Тільки Жаклін дедалі більше сумувала за засніженими сосновими лісами Канади. Часом одноманітні океанські краєвиди вганяли її у справжню депресію. Бізнес ішов блискуче, гроші текли рікою, але неспокійна гуска все частіше поглядала на північ. Тож і не дивно, що коли настав час гускам нести яйця, Джекі категорично заявила, що робитиме це тільки вдома.

Жодна екзотика приокеанського острова й космічні заробітки не могли змусити її лишитись.

Антуанові довелось передати справи Ниркові, домовитись, що той щомісяця надсилатиме йому скромний чек у Канаду і ставитиме час від часу його альбоми карибського джазу, які він планував записати в недалекому майбутньому. Нирок з радістю на все погодився, адже він переймав дуже прибутковий бізнес. Тож одного вересневого вечора усі мешканці острова зібрались перед Салуном й весело проводжали у зворотну путь пару гусаків, які летіли додому відкладати яйця. Так життя внесло свої корективи в Антуанів план, але він особливо й не шкодував, бо рік, проведений на острові Асатіг, був одним з найкращих років, які йому випало прожити.

Овен

Найперше – ода баранцям. Є така порода. Ще їх називають овнами або аресами, хоч з мого досвіду – припнутість до певного астрологічного знака ще нічого не означає. Овен – це риса характеру, і її з іншою не переплутаєш. У таких баранців лобасті голови і міцні різки, якими вони троцять все навколо. Хоча надовго їхньої войовничості не вистачає, а після пристрасних баталій з будь-якого приводу вони швидко відходять і охолоджуються. Тут же знижують плечима – мовляв, а ми тут до чого?

Можуть баранці бути жорстокими й егоцентричними, а можуть надзвичайно чутливими і зворушливими. Мабуть, їхні настрої залежать від магнітних бурь... Усі вони – неординарні, яскраві люди, але дехто з них забуває про свій талант, коли не отримує постійного визнання своєї геніальності. Визнання може бути у вигляді компліментів (чим більше, тим краще), а також у формі натовпів папараці, аудиторій і фан-клубів. Основне – щоб потік похвал не припинявся, бо баранцям тоді стає дуже сумно й незатишно.

Найбільша вада баранців та, що вони не вміють слухати, а особливо – чути інших. Щоб достукатись до овна, треба часом пробити три шари залізної броні... Якщо не допомагають благання й погрози, то зробити це можна так: позбавити норовистого овна якогось позитивного моменту його існування, наприклад – обіду. Або ще чогось. Одразу ж тоді баранець загальмує і задумується – що це за непорядок? У той самий момент йому треба висунути ультиматум, і все влаштується.

Інша проблема – як переконати баранця в чомусь. Дуже просто. Треба мимохідь підкинути йому потрібну думку (особливо, якщо та справді раціональна), а через два дні він радісно і захоплено видасть її за свою. Якщо баранець вірить, що він власним розумом і талантом до чогось дійшов, для нього це незаперечний факт.

Проблема щеї у тому, що баранці по вінця набиті абсурдними ідеями, кожна з яких для них унікальна і неповторна. Тут варто застосувати цензуру: пропускати повз вуха лавину нісенітниць, а за потрібні ідеї їх хвалити й плескати в долоні. Тоді енергія баранця спрямується в одне річище, а не в тисячі.

Декого такий тип поведінки страшенно дратує, а декому імпонує. Для мене баранці наче гарячі породисті лошаки, яких треба об'їздити. Як і всіх молодих коней їх часто заносить, і тоді не обійдешия без покарання... Але в результаті саме з них можуть вийти «призові» коні.

Дуже від баранців страждають люди миролюбні, спокійні, які всіма силами уникають життєвих протистоянь. Вони й мовчать, доки терпіти вже несила, а коли баранці остаточно сідають їм на голову – вибухають праведним гнівом. А праведний гнів (особливо чийсь інший) тільки підливає масла у вогонь...

Як співіснувати з баранцями під одним дахом? Частково – примусити їх себе чути, частково – махнути на них рукою

і сприймати як ексцентриків. Жити поруч з баранцями може бути суперскладно. А може бути й суперкласно. Найбільш постійне в стосунках з баранцями те, що з ними не заскучаєш за жодних обставин!

Жив у портовому місті один з такої породи баранців, і звали його Рустам. За фахом Рустам був архітектором і мріяв збудувати колись найвищий хмарочос на планеті. Точніше сказати, архітектором він ще й не був, бо щойно закінчив інститут і отримав диплом. Будинків ще не проектував, працював на фірмі й тільки ночами креслив у власному таємному альбомі найсміливіші проекти майбутнього.

Одразу після одруження з молодою казашкою-іммігрант-кою Жиммергуль зажебріло перше велике Рустамове замовлення. У невеликому містечку неподалік планувалось будів-

ництво дерев'яної церкви за старовинними зразками минулого століття. Зовні церковця мала бути точною копією давньої карпатської церкви, а зсередини – модернізована й начинена всіма досягненнями нашої сумнівної споживацької цивілізації... Для Рустама це було не замовлення, а мрія.

В архітектурі його завжди найбільше вабила можливість поєднувати непоєднуване, протилежні форми, створювати нові сміливі комбінації. Шанс об'єднати минуле із сучасним, модерн зі старовиною був для Рустама особливо цікавим. Молодий архітектор так хотів отримати замовлення, що аж тремтів від очікування.

Вивчаючи історію мистецтва, Рустам розумів, що для його фаху перше замовлення завжди дуже важливе. Після першого успішно виконаного проекту люди почали б довіряти талантові, щедро йому відміряному. Так сталося з Мікеланджело і Рафаелем, з якими Рустам подумки не соромився себе порівнювати. У його уяві такою вимальовувалась реальність професії будівничого, реальність, яка існувала ще в Греції й Римі, а тоді – крізь віки й до сьогодні. Бо кого й коли з породи баранців зупиняли сумніви, якщо вони насправді чогось хотіли досягти? Найменший натяк на сумнів, що з'являвся в голові Рустама, завжди заступало питання: якщо змогли вони, хіба я – гірший? Молодий архітектор щиро вірив у свою здатність подолати труднощі початку творчого шляху і досягти світового рівня в ремеслі. Він чітко уявляв, як перше велике замовлення неодмінно прокладе шлях до гарного життя видатного митця.

Та була одна дрібничка: Рустам майже нічого не знав про дерев'яну архітектуру. У студентські роки він не надавав особливого значення такому нетривкому й неграндіозному матеріалу, як дерево. Це не зашкодило неодноразовим зустрічам із замовником і врешті-решт за півроку таки переконати його, що він, Рустам, – єдиний архітектор і підрядчик у всій країні, який може виконати таку специфічну роботу. Рустам виграв таки конкурс на побудову дерев'яної церкви неподалік портового міста.

Невдовзі контракт підписали, завдаток виплатили, і молоде подружжя загуляло по кафе і ресторанах. Час ішов, гроші танули, а проект просувався мляво. Коли стало очевидно, що робота не йде – Рустам зажурився. Днями сидів над складними розрахунками, перестав голитись, та робота не клеїлась. Клієнт дзвонив щодня і вимагав остаточний проект до затвердження. Рустам перестав слідкувати за собою, погано спав, перетворився на худорлявого виснаженого привида.

Його молода дружина Жиммергуль відчувала: щось відбувається з її життєлюбним баранцем. Гроші розтанули, а проектом і не пахло. На всі її розпитування Рустам тільки відповідав: «Не хвилюйся, зробимо». Та Жума мало вірила в його оптимістичні прогнози, тож коли Рустам увечері йшов на традиційну прогулянку, вона роздивлялась його розкидані креслення спочатку з цікавості. Жиммергуль була недурна і скоро зрозуміла, що Рустам просто нічого не тямить в роботі з таким специфічним матеріалом, як дерево. Він робив довжелезні розрахунки, які ніяк не вкладались у схему.

Жума пішла в бібліотеку. Вона замовила всі можливі книжки про дерев'яну архітектуру і почала їх сумлінно штудіювати. Далі зробила ксерокси саме з тих сторінок, які могли допомогти Рустамові в його загальмованому проекті. Якось вранці, ніби мимохіть, Жума підклала потрібну інформацію на робочий стіл своєму неголеному, засмученому генієві в дірявих шкарпетках:

– Тут мені трапилось дещо про дерев'яну архітектуру, може, тобі знадобиться, – скромно і ненав'язливо промовила розхвильована неминучим провалом чоловіка Жума й пішла на кухню готувати плов.

Рустам буркнув у відповідь щось нерозбірливе й повернувся до своїх нескінченних розрахунків. Протягом дня він кілька разів зиркнув на Жумині ксерокси. Тоді взяв їх, погортав із саркастичною посмішкою. За дві години Рустам ксерокси таки прочитав і поклав ніби й не чіпав. Тоді глянув на креслення й замислився.

За сніданком він раптом підхопився:

– Евріка! Ось воно! Придумав!

– Слава Богу, – з полегшенням зітхнула Жума, а оскільки була ревною християнкою, перехрестилась.

З новим завзяттям Рустам узявся за проект. Через три дні й три безсонні ночі остаточні креслення нарешті були готові. Замовник їх затвердив, і почали набирати бригаду.

Навесні загуло будівництво. Рустам сам працював по чотирнадцять годин на добу (ще одна притаманна баранцям риса – трудоголізм), але й робітникам не давав передишки. Вони вважали його ненормальним, й іноді ховались від нього, як від напасті. Та Рустам знаходив тисячі способів примусити людей працювати: умовляннями і погрозами, особистим прикладом і ласкавим дружнім словом. Робота просувалась на диво швидко, вже через півроку церква височіла посеред галявини, тільки що без бань.

Креслення бань виявились неправильно розрахованими, незважаючи на постійні Жумині панегірики талантові свого чоловіка, що досі його окрилювали. Двічі Рустам виганяв п'ятиметровий каркас, і двічі його доводилось розбирати. Робота майже припинилась. З червоними очима Рустам сидів уночі над кресленнями, а його щаслива від несподіваної передишки бригада вже третій тиждень покурювала марихуану на запусілому будівельному майданчику.

Жиммергуль в паніці зрозуміла, що на цьому дежавю може скипітися блискучо розпочата кар'єра її чоловіка... Перевтомлений Рустам скнів над паперами і ніяк не готовий був зізнатись у власній безпорадності.

Під виглядом студентки, яка пише роботу на тему дерев'яної архітектури Східної Європи, Жума звернулась до десятків федерацій і спілок, щоб роздобути потрібну інформацію. Вона витратила всі свої особисті заощадження на кур'єрів і швидкісну пошту. Рустам тим часом танув на очах від власного безсилля, заростав щетиною і не спав ночами. За два тижні, коли вже весь проект перебував під серйозною загрозою, поштою прийшов жовтий конверт. У привітному листі невідомий каліфорнійський професор бажав успіху з дисертацією студентці архітектури Жиммергуль і залучав детальний опис розрахунків зведення дерев'яної бані певних розмірів. Жума від щастя навіть пустила сльозу.

Увечері Жума прошмигнула в майстерню і тихенько поклала папери на стіл своєму чоловікові.

– Тут дещо прийшло поштою. Я не розберу. Напевно, це твоє... – і так само тихенько вийшла.

Рустам, на межі нервового зриву, жбурнув папери в кошик для сміття і знову занурився з головою в море своїх записів. Через півгодини він витягнув ту кляту пошту з кошика і переглянув, далі почав вивчати детальніше.

На ранок без жодної тіні сумніву у власній геніальності, молодий архітектор радісно повідомив:

– Тепер усе. Я це зробив.

Жума знову з полегшенням перехрестилась і подумки подякувала святому Миколаєві, а заодно й Магомету, за те, що в голові її чоловіка таки залишилась крихта здорового глузду. Оповитий солодким передчуттям успіху Рустам похапцем поголився і помчав на об'єкт.

Через два місяці дерев'яні бані встановили на місце, а ще через три – весь проект було успішно завершено. Раділи всі – замовник, Рустам, Жиммергуль і робітники. Газети зарясніли похвальними публікаціями. Приїздили експерти з усіх усюд оцінювати роботу. Ніхто не знайшов жодної хиби. Преса була в захваті, Рустам ледве тримався на ногах від перевтоми, але шпаціював у хвилих компліментів щасливий і гордий. Його зовсім не хвилювало, що на успішне завершення цього замовлення він витратив втричі більше сил, ніж це б зробила будь-яка інша нормальна людина на його місці. До слова, і кошти він витратив більші, ніж потрібно,

тобто сам собі суттєво зменшив гонорар... Але такі дрібниці Рустама не обходили – його хвилював результат.

Дивовижної краси дерев'яна церква височіла на пагорбі неподалік портового міста й приємно пахла свіжим деревом. Хто б не глянув на неї – всім вона подобалась. Зарплати були виплачені, кар'єра успішно розпочата. Рустам взяв вірну Жиммергуль і поїхав з нею на канікули в Париж. Бо хто б що говорив, але є в баранців ще одна незаперечна риса – широта і цілісність натури.

Пірати XXI віку

Літак зібрався в потужний згусток м'язів і легко стрибнув у повітря. В утробі весело ворухнулось дитинча. Це була його перша повітряна подорож, і Есмеральда мріяла, як її син колись стане великим мандрівником.

Шлях авіалайнера пролягав по чистому безхмарному небу, на вісімнадцяту довготу північної півкулі – острів Сент-Томас. На п'ятому місяці вагітності Есмеральда взяла собі на тиждень відпустку й вирішила полетіти на Карибський острів – побути на самоті із собою і своєю майбутньою дитиною.

Уже за три години із сірих туманів, холодних травневих дощів і небувалих повеней Північної Америки літак приземлився в мініатюрному аеропорту острова, обніженого ласкавим лазуровим морем, у розкоші квітів, запаху сонця і швидкоплинних, як сон, дощів. Дитинча знову весело заворушилось, ніби у передчутті острівної пригоди.

Автобус підхопив Есмеральду і швидко доправив у готель, де прямо від балкона починався пляж; прозора вода, схожа на якісь фантастичні бірюзові акварелі, лоскотала зір і тіло. Пальми тільки-но починали викидати на пісок химерні суцвіття полудневої тіні, як павичі своє дивовижне пір'я.

Наплававшись, Есме присіла у напівпорожньому пляжному барі з видом на мальовничу затоку, скелястий берег і дивовижної краси захід сонця в таких самих скелястих і кольорових хмарах. Тривога танула, вузли нервів почали розплутуватись, рани й рубці минулого року затулювала солоня вода. Так завжди бувало з нею – вода океану, моря, річки, озера чи затоки омивала тіло, її прохолода – душу, очищувала її водолюбну вдачу і наснажувала новою енергією, з якою відновлювалась і віра в життя...

Острівні бари тої частини світу мають свій шарм: неквап, утома від пересиченого сонцем дня, спокій, безкінечне тринідадське каліпсо – музика колишніх рабів цукрових плантацій. Тут же за стійкою можна було й повечеряти всюдисущим чизбургером і насолодитись безалкогольним місцевим напоєм дивного густого рожевого кольору. Напій, як виявилось, видобувався з кори особливої гостролистої пальми і приємно тішив смак.

Через півгодини остання підстаркувата пара американських туристів у незмінних шортах і футболках відбула до апартаментів, а повільний бармен-острів'янин із густою бородою і чіпким, як у сойки, поглядом, намотував безкінечні круги по протоптаній стежці за стойкою. Нарешті він присів і теж задивився в далечінь на вже затемнене глибиною океанського мороку небо, де почали виринати великі колоекваторні зорі. Око Небес, засльозене й тривожне, наче споглядало театр свого творіння...

Есме задивилась на літнього шоколадношкірого бармена, доїдаючи свою вечерю, намагалась вгадати, що він за один. Мускулисте жилаве тіло Мамби напиналось м'язами під квітчастою сорочкою. Навіть раса важко вгадувалася: бронзова від вічної спеки шкіра могла бути чорною, жовтою чи навіть білою – тепер була густо-мідною від сонця.

Раптом сторожко, озираючись на всі боки, до бармена підійшла жінка-аборигенка – місцева. Вона почувалася ніби не в своїй тарілці на цьому ізольованому від зовнішнього світу фешенебельному курорті. Її проста сукня й головний убір, подумалось Есмеральді, скидались на мішковидну кору кокосових пальм. Есме одразу ж помітила, що та теж вагітна.

Схвильовано острів'янка заговорила до Мамби-бармена, який уже вийшов зі свого споглядацького трансу. Густий діалект Вест-індських островів Есме ледь розуміла, хоч він і був різновидом англійської. Усе ж їй вдалось розібрати, що жінка питає поради.

Оскільки відвідувачів, крім Есмеральди, в барі не було, Мамба підлив своїй єдиній клієнтці рожевого соку і сів навпроти острів'янки, уважно її слухаючи. Есме з цікавістю спо-

стерігала. Їй почало здаватись, що вона розуміє, про що йдеться. Жінка питала поради про свою майбутню дитину, вказувала на живіт, про щось просила.

Мамба похитував густою гривною свого скуйовдженого сиво-чорного волосся і взагалі тримався дуже загадково й поважно. Відповідав небагатослівно, театральньо завмирав на мить, наче в глибоких роздумах. Тоді підвівся зі свого високого табурета, відійшов, витягнув з великої банки і з'їв червону вишеньку, якими прикрашав свої знамениті ромові коктейлі. Пригостив аборигенку. Повернувся, ще трохи посидів, по тому заговорив.

Кількома фразами він заспокоїв жінку, щось їй прорік, а вона, вдячно кланяючись, увіпхала йому в руку кілька папірців і зникла в густій темряві ночі. Вся ця сцена дуже зацікавила Есме:

– Слухай, Мамбо! Що це було? Про що вона питала і за віщо платила тобі гроші?

Мамба хрипкувато розреготався, трусонув своєю пишною бородою і присів навпроти Есме. Вечір раптом наче затих в очікуванні його розповіді...

Добираючи слова, щоб мова його була більш зрозумілою, загадковий острів'янин пояснює:

– Ні, дитина не моя, я вже застарий... Навіть не питай, скільки мені років. Але ти маєш рацію – вона приходила за порадою. Моя друга професія – обеа-мен.

– Хто-хто? Обеа-мен? – здивовано перепитала Есмеральда.

– Так, Обеа – це старовинна традиція цієї частини світу, релігія аборигенів, від яких уже мало й сліду лишилось... А острів'яни все йдуть до обеа-магів за порадою... Йдуть і йдуть... Ні баптизм, ні католицизм не викоренили її. І не викоренять. От вона й питала: чи буде доля її дитині, чи буде доля їй самій? Бо чоловіка в неї нема.

– І що ж ти їй відповів? – Есме зручніше вместилася на високому стільчику, загадковість ситуації її щораз більше цікавила, і сам Мамба видавався надто незвичайним персонажем.

– Буде о'кей! І дитина її буде здорова, і чоловік з часом повернеться. Такі вони, наші острівні чоловіки – нестабільні... – Бронзовошкірий бармен клацнув пальцями і задумався над чимось своїм.

– А мені що скаже обеа-мен? – хитро запитала Есме.

Мамба прискіпливо на неї глянув, завмер у відтренованій чи вродженій театральній паузі, наче зважуючи щось, а тоді кинув:

– Ів тебе буде о'кей. І в тебе буде хлопчик здоровий і сильний, це тобі говорить обеа-мен.

Есмеральді було дуже приємно чути таке пророцтво, й хоча в острівні вуду її раціональна вдача не дуже то й вірила, та глибокий казковий вечір на тропічному острові налаштував на дива...

– Розкажи мені про обеа, я ніколи про них не чула...

Мамба присів на табурет і неквапом почав:

– Ми на Вест-Індії віримо в духів. Називаємо їх джамбі... Вони можуть принести і удачу й біду, любов і багатство, а можуть і несподіваний гігантський рахунок за електрику, як-от мені минулого місяця... Тому з ними треба обережніше – їх треба задобрювати й поважати... Усі знають, що перед тим, як зробити важливий крок, треба спитати поради в обеа-мена і задобрити джамбі, наприклад, коли купуєш новий будинок чи одружуватись збираєшся... А задобрити їх можна всілякими амулетами, травками і настоянками, грибами, що ростуть он у тих скелях...

Мамба невизначено махнув рукою в ніч.

– Грибами? Галюциногенними? – допитувалась Есме.

– Та різні бувають способи, і такими... От і пірати з джамбі дружили, тому й були такі багаті... Я ж то знаю...

– Пірати?

Інтерес Есме до бороданя зростав і вона неодмінно вирішила довідатись, що він знає про піратів. Мамба й сам мав вигляд пірата з легенди, майже як Синя Борода. Дикий, суворий, але чутливий і незбагнений Синя Борода, історію якого Есме пам'ятала ще з дитинства: як він вибудував замок на горі для своєї коханої, а вона втекла від нього з іншим моряком, із того гора і через розбите серце Синя Борода й подався в пірати...

Аби продовжити розмову, Есме замовила собі ще один сен-двіч, бо її майбутній мореплавець потребував поживи, заплатила за склянку рому для Мамби і приготувалась слухати історію про карибських піратів. Мамба зрадів ромові, як кожен острів'янин, і на радіощах щасливо підкинув у рожевий Есмеральдин сік дві червоні вишеньки.

– Спробуй вишеньки від обеа-мена. Не пошкодуєш, – чемно усміхнувся бармен.

Есме безтурботно проковтнула вишеньки і голова їй ледь запаморочилась, наче від ковтка шампанського. Мамба маринував вишеньки для своїх відомих коктейлів разом з грибами, що росли на сірих скелях острова... Вони давали дуже легкий і нешкідливий ефект галюцинації, яка пробуджувала уяву людини до стану, коли питання самі знаходять свої відповіді. Спрощено – таким і був секрет острівних обеа-менів: допомогти людині самій дати відповідь на своє питання.

Оскільки в Есме в голові в той вечір ніяких особливо важливих запитань не було, то вишенька просто допомогла їй по-дитячому захоплено сприймати розповідь Мамби, як своєрідний екскурс в історію цієї екзотичної частини планети. Перед очима поставали картини й події, про які вона досі не відала й не здогадувалась... Мамбин голос накочувався і відступав, як невидимі хвилі нічного моря, шелестливо розбиваючись об дрібний пісок...

– *Колись потрапив я (чи дід мій? не пам'ятаю...) в іспанську в'язницю. Безневинно – так звані «друзі» допомогли... – Мамба відпив рому і вів далі. – Одного разу приходить офіцер і каже: «Амністія тим, хто добровільно поїде на Карибський острів створювати колонії. Волонтери – крок уперед». Я довго й не думав, хоч відчував, що з краю світу вже не повернуся. Сім'ї в мене не було, і не хотілось молоде життя проводити в холодному підземеллі... Зібралось ще зо тридцять таких «амністованих» – усього десятеро з них були моряками – та й відправили старий корабель з нами – тюремними птахами – на острів Сент-Томас у Вест-Індіс. Оцей самий.*

Уже на кораблі, у плетиві безсонних ночей, потерпаючи від морської хвороби, я дізнався від супутників більше про ці острови: про їх незвичний для нас клімат і страшні лихоманки, непролазні хащі з отруйними рослинами та зміями і вічну загрозу від місцевих войовничих карибів-дикунів... Вони, ці кариби, вигнали автохтонів араваків у Пуерто-Рико й на Гіспаньольу, захопили їхні землі. Саме кариби першими зустріли флотилію славнозвісного спаніяярда Колумба. Зустріли, звісно, стрілами... Тому висаджуватись на Сент-Томас Христофор не поспішав: наніс острови на карту – і назад до іспанських монархів по нагороду.

Та дороги назад не було, вибір зроблено... Корабель наш таки прибило через півтора місяця до берега неосвоєного тоді острова Сент-Томас (таку назву йому дав Христофор Колумб). Напівживі, але щасливі розбили ми табір. У ті часи більше кораблів тонуло, ніж досягало далеких земель, тому радості нашої не було меж. Десять років облаштовувались, будувались, воювали з карибами, мирились, одружувались з острів'янками, вимирали від лихоманки, народжували дітей... Звели церквцю, заснували місто. Одне слово – колонізували.

Жили мирно, можна сказати процвітали, аж доки англійська корона не розбила нашу іспанську армаду. Доти майже всі Карибські острови належали імперії спаніярдів, моїх предків. Одразу ж Англія, Франція і Голландія повиписували своїм мореплавцям грамоти – дозвіл нещадно нищити всі іспанські кораблі, колонії, поселення й захоплювати землі кожен в ім'я своєї корони... З того й почався великий світовий розподіл Карибських островів. З того й почались пірати...

Європейські корони навіть назву придумали своїм загарбникам у законі – «приватири», тобто приватизатори. Приватири, згідно з грамотами, мали всі права висаджуватись на землі вже колонізовані іспанцями й чинити з ними, як заманеться. А по дорозі вони нищили й топили чужі кораблі в ім'я своїх монархів. Приватир одного короля був піратом для всіх інших королів і попередніх колонізаторів...

Звідти й пішло. Коли на освоєний нами Сент-Томас прибув приватир сер Френсіс Дрейк – він знищив наше місто, церкву, повірізав жінок і дітей. Що нам залишалось? Помста!

Багато минуло часу, доки я зібрав команду, купив корабель на Гіспаньолі – бажання помститись Дрейкові було сильнішим за мене. Часу свого я дочекався. Одного дня мій корабель (під прапором уже відомого на той час Веселого Роджера) розбив і потопив бригаантину англійця і самого його відправив до риб...

На землю повертатись мені вже не хотілось, так мій залишились на своїй флотилії під чорним прапором, грабували і мстились за поховані надії на краще...

Саме на цій ноті Мамбиної розповіді у барі з'явився новий відвідувач, замовив рому, отримав його і втупився у плазму телевізора над головою з нудним американським бейсболом. У Есмеральди перед очима ще пропливали картини минувшини, у ту мить вона не сумнівалась, що зустріла не кого іншого, як найлегендарнішого першого пірата. Тим часом Мамба вже звільнився від своїх обов'язків і вмовився навпроти неї з ромом для себе і новим рожевим напоєм для неї. Есмеральді не терпілось дослухати його розповідь.

– На тих каравелах, у тих походах – я й навчився ремесла обеа-мена. Дженгльменам фортуни необхідно було повертати до себе удачу. Щоб довше прожити. У мене був талант. І хорошиий учитель. Він і навчив мене поводитись з духами-джамбі... А якщо знати це ремесло, то жити можна довго-довго...

Тут Мамба по-змовницьки підморгнув і продовжував, а Есмеральда розсміялась – чи то від ще однієї вишеньки, яку знайшла на дні свого напою, чи від того, що бармен ніби прочитав її думку про першого пірата. А той вів собі далі своїм співучим діалектом:

– Згодом у тих англійців з'явилася нова ідея: цукрові плантації. До кінця дев'ятнадцятого століття більше двохсот тисяч чорних рабів з Африки понавозили на острови білі колоністи. У місті, яке я заснував на Сент-Томасі, відкрили найбільший на Карибах невольницький ринок. Хіба для цього я його засновував, те місто? Цукрова тростина ріками пливла в Європу, підживлюючи піратство на морехідних шляхах. Ідеальні умови для процвітання. Ти як думаєш?

Скоро почались повстання, поступово, один за одним острови звільнилися від білих колонізаторів, найголовніше – звільнилися від принизливого рабства.

Однак влада залишалась у руках білих, вона в них і зараз... Нові володарі, колишні плантатори невдовзі перекваліфікувались і жваво стали торгувати вже цілими островами. Купували за безцінь, продавали, обмінювали. Влаштували військові бази. Тому так і сталось – одні острови французькі, інші іспанські, мій – ось цей – належить Америці.

Тепер я маю американське громадянство – але навіщо воно мені? У мене є мій острів, море, сонце завтра зійде таке, як ніде в світі, клієнти не переводяться... Хочеш ще вишеньку?

Есмеральда на ту пізню годину вже почувалася дуже втомленою. За одну вечірню розмову їй відкрився цілий острівний світ. Вона заперечливо похитала головою, залишила Мамбі шедрі чайові і побрела в номер відсипатись.

Зранку чекав новий день на острові, в самому центрі історії піратства, на яке вона мала тепер дещо змінений погляд. Слуга одного короля – пірат для іншого.

А щодо Мамби – чи справді він Синя Борода стараннями духів-джамбі? Питання залишилось відкритим. Можливо...

«Скляний палац»

О шостій вечора в тісній задушливій бруклінській майстерні під назвою «Скляний Палац» уже вкотре за день настирливо задзвонив телефон. Максим, художник із Києва, відірвався від креслярського столу і, струснувши денну втому, став пробиратись до телефону поміж стелажів зі шматками скла і дзеркал. Обидва його боси застряли в пробці десь на Мангеттені, тому відповідати довелось, хоч і не хотілось.

– Yes? – гримнув Максим в трубку, чекаючи якоїсь неприємності.

Якось одразу він не добрав – Маліка? Та Маліка, яку він знав усе своє дитинство в далекому й улюбленому місті? Молодша сестра його найближчого київського друга? Яким розрядом грому могло її голос занести в це місце, таке відірване від їхнього попереднього життя?

Але людська пам'ять працює дивовижно. Враз Максим згадав, як п'ять років тому Маліка вийшла заміж в Америку і живе тепер у Вашингтоні. Художника огорнула приємна хвиля сентиментального спогаду про їхнє спільне дитинство у вичовганих дворах багатопверхівок. Про всю їхню ватагу, яка була грозою вулиці Калинової і страшним сном для батьків і вчителів. Відчайдушні шукачі пригод і першовідкривачі, Томи Соєри і Оцеоли, вони провели всі шкільні роки у війнах і битвах із сотнями перемог, ран, захоплень і відкриттів. Таке дитинство не забувається, воно залишається мірилом справжності на все майбутнє життя. І діти такі рідко виростають у спокійних бухгалтерів чи бібліотекарів...

– Маліка! – В хлопця аж ноги підкосились від несподіванки. Він важко опустився в самотнє крісло посередині виставкової кімнати. – Наче машина часу перенесла мене в минуле... Невже таке буває?

– Буває ще й не таке... – відповів знайомий до болю голос на другому кінці дроту.

Уся незвичність цього дзвінка приємно шокувала Максима, бо хто ще може так струснути твій день серед асфальтової спеки бруклінського літа, як не голос з далекого дитинства. Америка рідко залишає в системі людей-іммігрантів хоч якусь нішу для спогадів, для друзів звідти, для минулого життя...

Маліка й Максим говорили довго, впивались спогадами, сміялись і жартували. Хтось сказав – серцю добре серед своїх. Друзям дитинства так добре говорилося... Нарешті дійшли до справи. Дівчина запитала:

– Ти чув про археологічну виставку тут, у Вашингтоні, в Міжнародному валютному фонді? Позавчора вона офіційно закрилась. Але сталася велика біда. При перевезенні до посольства пропала частина експонатів. Серед них славнозвісна Трипільська Мадонна, невеличка глиняна статуетка. Мені підказує чуття, що саме в Нью-Йорку повинна виплисти якась інформація про викрадені цінності. Рано чи пізно все, що пов'язане зі справжнім мистецтвом, опиняється в столиці світу. А ці експонати не просто справжні – вони безцінні... Ти маєш справу з артдилерами, художниками, реставраторами – прислухайся, що люди кажуть, добре?

– Без проблем. А що ж ваша вашингтонська поліція, охорона в Міжнародному валютному фонді? – Максим тільки тепер згадав, що Маліка працює куратором виставочного залу МВФ, говорив колись її брат.

– Це заплутана історія, деталі зараз неважливі. І поліція й Посольство працюють, але те, що можна дізнатись у вільному Нью-Йорку, дуже складно дізнатись у бюрократичному Вашингтоні. Порозпитуй, для мене це дуже важливо. Ось мій мобільний...

Розмова скінчилась... Максим давно повісив трубку, але ще добру годину не міг прийти до тями. Яка вона тепер, Маліка? Яке волосся чи та ж фігура? Вона давно стала дорослою, але художникові було так важко позбутись образу шістнадцятилітньої коротко підстриженої дівчинки з довгими, як у чаплі, ногами, з якою вони так запаморочливо колись цілувались на Володимирській гірці...

Надовго потонути в солодких спогадах Максимові не дала поява босів – Моні й Шльоми. Двері майстерні відчинились, і на порозі з'явилися два партнери-власники «Скляного Палацу» у традиційно засмальцьованих джинсах. Моня, зі зневажливим гострим поглядом на всіх і все, крокував попереду. Вираз зневаги Моні вдавалось приховати тільки в розмовах з клієнтами. Так вимагав бізнес – клієнт завжди правий. За Монею увійшов Шльома, на дві голови вищий за свого побратима, в бейсболці, з лінійкою за поясом і філософською посмішкою на засмаглому обличчі. Максим же в ту мить подумки ширяв якнайдалі від проблем бізнесу...

– *Что, Максик, сачкуешь? Усы крутишь?* – незлобливо запитав Шльома, хоч в Максима й не було ніяких вусів. – *А мы тут колесим по Нью-Йорку, заказы тебе, мечтателю, вылавливаем?*

– *Что ты, Шльома, я силой мысли заказы ищу...* – віджартувався Максим.

– *И много нашел? Я тебе за них комиссионные заплачу,* – пообіцяв Шльома, як завжди поглинутий єдиною непоборною пристрасстю свого життя під назвою «як розбагатіти».

Обидва Максимові боси покладали великі надії на розквіт свого бізнесу. Вони недавно відкрили цю майстерню художнього скла й марили натовпами багатих клієнтів, які за шалені гроші замовляли б позолочені скляні панно для своїх вілл і яхт. Правда, жоден із компаньйонів нового бізнесу самого мистецтва не розумів і не любив. Але скло на той час у Нью-Йорку було надто популярним і прибутковим предметом гламуру. Моня невтомно вчив Максима: *«Когда говоришь с клиентом – ты ему побольше прогружай про форму, про линию, про синтез и гармонию, чего тебя там в Академии шесть лет учили. Клиенты это любят и уважают».*

Моня зі Шльомою заклопотано посунули в глибину майстерні, видно, не пощастило із замовником. Максим почув, як вони щось жваво стали обговорювати на ідиш. Коли боси не хотіли видавати свої секрети, вони переходили на ідиш, хоча спілкувались переважно російською. Один із них був народжений у Кишиневі, інший – у Києві. Тоді обидва довго жили в Ізраїлі, доки не втекли до Америки. *«А что там делать, в кибуце пахать?»* – зазвичай відповідали вони, коли їх питали, чому не залишились жити на історичній батьківщині.

Максим потрапив до «Скляного Палацу» випадково, але робота його дуже влаштувала в момент адаптації до нової системи. По-перше, він мав змогу опанувати нову для себе техніку роботи зі склом, навчитись робити гравюри, вітражі. По-друге, це була робота за фахом, а художникові з советським паспортом і застарілою візою знайти роботу за фахом у Нью-Йорку не дуже просто (бо ж з усього світу сюди пнуться митці у пошуку щастя й визнання). Крім того, в цій бруклінській майстерні він дізнавався набагато більше про нову країну, про її плюси й мінуси, ніж у тісних мангеттенських квартирах українських іммігрантів. А Максим хотів дізнатись про цю Америку якнайбільше, він був ще в тому віці, коли люди хочуть відкривати для себе світ. Вбрати його в себе і завойовувати.

О дев'ятій вечора Максим вийшов з майстерні. Він озирнувся на вітрину, де серед неонів і кольорових підсвіток сяяли його скляні панно. Крилатий лев, висічений з товстого, в півдолоні скла, переливався зеленавим світлом галогену. Лев був об'ємний і скидався на патиновану бронзову скульптуру. Венеційський пейзаж з гондольєром, підсвічений червоним світлом, створював ілюзію фантастичного заходу сонця в далекій класичній країні. Велике скло з японською пагодою було дуже професійним, зроблене зі знанням традиції Орієнту.

Художник задоволено посміхнувся – ще п'ять місяців тому він гадки не мав про техніку роботи зі склом. Перейшовши на другий бік жвавої бруклінської авеню, загальмував біля міні-маркету, щоб купити банку пива після трудового тижня. Тут з-під навісу відкритої навстіж у цю червнену спеку вітрини до нього посміхалась пергідролева тьотя Клава. Здавалось, що це був зовсім не італійський район Брукліна, а всім відомий законсервований совок Брайтон-Бічу. Тьотя Клава з Таганрога посміхалась усіма своїми золотими зубами.

– *А, Максимчик! Пиво? Холодненькое, яби сама не против, дак на работе... Банан? Нет? Может, яблочко скушаешь? Ты такой худенький!*

Продавчиня з Таганрога дуже любила побазарити під час робочого дня, але, як правило, не було з ким. Бо по-англійськи вона вмiла тільки рахувати гроші і відпускати товар. Клава завжди намагалась пригостити Максима чимось вторгованим. У кращих традиціях таганрозьких гастрономів на овочах і фруктах Клаві й тут вдавалось обважити покупця на кілька центів.

– Доллар за пиво, ну возьми хоть горсточку орешков от тети Клавы. Мой босс, красавец, не обеднеет, и так торчу тут от темна до темна, а платит он только за восемь рабочих часов, паразит! И сестра моя тут до меня год работала, и дочка. Вся семья переработала, пока лучшую работу не нашли... – Продавчиня коли починала говорити, то переслухати її було неможливо. Подякувавши, пішов далі...

Максим простував вечірнім Брукліном, посьорбуючи пиво, заховане від копів у коричневий паперовий пакет. На душі в нього ніби цвіли троянди. Навколо гули машини, і сунув найрізноманітніший у світі натовп. Тут не було краваток і налакованих черевиків, як у вечірню годину на Мангеттені, зате був весь інший богемний люд – від музикантів до наркодилерів, відповідно барвисто одягнений. Ряди притулених один до одного різнокольорових будинків, мініатюрні садочки перед будинками – усе оживало, коли спадала літня спека. Сусіди перегукувались з веранд, хтось повертався з роботи, хазяйки вибігали щось докупити перед вечерею в золотозубої тьоті Клави. Весь цей гармидер означав вечірнє спадання спеки і кінець робочого тижня.

Думалось Максимові: як він опинивсь і що робить ось уже майже рік у цій частині світу? Обсіли його філософські роздуми й настрої після дзвінка Маліки. Ставив собі запитання, чи правильно чинить... Але знов і знов ловив себе на відчутті, що йому цей вир до вподоби, що тут бути цікаво, спостерігати за людьми, ставати частинкою, малим атомом великого міста. Йому це насправді подобалось. «Кожен справжній художник повинен прожити в Нью-Йорку хоча б п'ять років свого життя», – пригадалися йому слова скульптора, політичного емігранта Ернста Неізнестного...

І художник думав: от він прожив тут уже майже рік. Чого він навчився? Іноді здавалось – більше, ніж за шість років студій в Академії мистецтв. Він завжди пам'ятав, що майстерність і впевненість йому таки дала школа соціалістичного реалізму. Але рік у Нью-Йорку, в цих мистецьких джунглях модерну, в безкінечному потоці виставок, зустрічей, подій, скандалів, проектів та ідей – був незвичайним роком. Максим зрозумів: скільки б йому відпущено віку, його перший рік у Нью-Йорку, всі його події, запах спеки і радість першовідкриття – ніколи не вивітряться з його душі.

Згадував він також того вечора Маліку, її брата, свого вірного друга, з яким вони провчилися десять років в одному класі. Згадував юність – ту, ранню, шкільну, як засипали цукор у бензобак «запорожця» математичці... І думав про своє сьогодні серед барвистого й багатоголосого бруклінського коловороту. Ставало йому весело і трохи щемно на серці, однак які б почуття не охоплювали хлопця в такі хвилини – не було одного. Не було відчуття, що життя проходить намарне. Максим прямував дізнаватись у друзів-бруклінців – що сталось із Трипільською Мадонною та іншими експонатами, які чи то вкрали, чи «загубили» з виставки у Вашингтоні. Де ж їм ще було опинитись, як не в Нью-Йорку?

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.